

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO XIV.

LJUBLJANA, FEBRUAR 1973

ŠTEVILKA 2

Proizvajalcu večjo vlogo

V sredo, dne 24. januarja 1973, je bil v dvorani izobraževalnega centra občni zbor osnovne organizacije sindikata Litostroj. Kot gostje so se ga udeležili med drugimi tudi tajnik republiškega sveta sindikatov SRS Slavko Grčar, predsednik mestnega odbora sindikata industrije in rudarstva Zvonimir Žagar ter predstavniki podjetij Metalne iz Maribora, Strojnih tovarn iz Trbovelj, Gostola iz Nove Gorice ter Rika iz Ribnice.

Zbranim gostom in članom sindikata Litostroj, je najprej spregovoril bivši predsednik sindikata Litostroj Franc Jevnikar, ki je predvsem poudaril, da je obravnava pisma tovariša Tita in 21. seje CK ZKJ v sindikatu pokazala, da je naša sindikalna organizacija sposobna delati v skladu z obema dokumentoma.

Ne gre pozabiti, da so vezi med deli Litostroja med seboj prepletene tako, da je le težko potegniti ločnico med posameznimi deli kolektiva. Nekatere dejavnosti so nastajale v delih kolektivov, ki niso bili za novo poslovnost dovolj opremljeni ali pa so prek noči prerasli samega sebe. Dne 20. aprila 1972 smo podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi TOZD v Litostroju. Ob tej priliki je sindikat podal določene zahteve, ki so bile v celoti sprejete s strani drugih političnih dejavnikov in s strani samoupravnih organov. V zadnjem času slišimo različna mnenja in razlage o naših TOZD. Ta mnenja prihajajo tako s strani naših članov kolektiva, kakor tudi od zunaj. Na Litostroj in TOZD lete nekatere kritike tudi s strani posameznikov, ki v vsem tem času niso blagovolili oziroma se niso potrudili priti v naš kolektiv, da bi se na kraju samem prepričali o dejanskem stanju. Govornik je nadalje poudaril, da smo se v Litostroju odločili, da takoj ustanovimo TOZD v tistih delih kolektiva, kjer so skoncentrirana proizvodna sredstva. Čeprav gre za čim bolj intenzivno urejanje pričetih zadev, moramo biti pri realizaciji ustavnih dopolnil strpni.

Omenim naj še problem delitve OD. Tu se približujemo zgornjemu znesku izplačil, ki naj jih samoupravni sporazum o delitvi še dovoljuje. Zato moramo izboljšati kvalifikacijsko strukturo, povečati število zaposlenih, zboljšati faktor stimulacije na račun večje akumulacije, skratka po enoti zaposlenega moramo narediti več.

Ob koncu je govornik še omenil dejavnost in vlogo našega sindikata v sedanjem obdobju. Tu gre predvsem za socialno diferenciacijo med našimi zaposlenimi. V Litostroju sploh ne more priti do velikega razlikovanja med zaposlenimi. Sindikalna organizacija je že od nekdaj skrbela zato, da je socialno šibkejši sodelavec bil vselej deležen večjih ugodnosti. Prav sindikat je bil tisti, ki je še pred opozorili od zunaj uresničil zahtevo po minimalnih OD, ki so bili večji od z zakonom predvidenih.

Franc Jevnikar je ugotovil, da je IO sindikata bil deležen široke podpore vse od članstva do uprave podjetja, družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov.

Tone Erman se je v nadaljevanju razprave zavzel za uveljavljanje rekreacije, ki je delovnemu človeku v današnjem tempu življenja zelo potrebna. Jože Elikan je omenil delež mladih pri ustanavljanju TOZD. Za čimboljše razgledanost so tudi organizirali seminar za mladince iz družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov.

Nato je besedo prevzel glavni direktor Litostroja dipl. inž. Marko Kržišnik. Poudaril je, da smo za izvoz sklenili pogodb za 26 milijard starih dinarjev, za domači trg pa 24 milijard in si s tem zagotovili devizna sredstva, ki so bila za nas vseskozi velik problem. Trenutno nas pesti večji problem — pomanjkanje proizvodnih delavcev. V tem smislu je pozval vse člane kolektiva, naj delajo tudi prek delovnega časa, dopolnilno delo pa naj usmerjajo v kolektiv, ne pa zunaj njega. Sedanji plan, ki čaka še na potrditev DSP, ni več plan za celotno podjetje, ampak plan celotne proizvodnje in obračun po TOZD. Že lani smo sprejeli sporazum o ustanovitvi TOZD, pol leta pa smo porabili za to, da smo uspeli pripraviti cene in razbiti osnovna sredstva po TOZD, skratka za to, da bi TOZD res polno in v celoti ustvarjale dohodek. Naš cilj je v tem, da bi organizirali proizvodnjo tako, da bi dosegli čim večjo komercialno ekspanzijo. Ker presega to možnost posameznika, se povezujemo v celoto, saj bi le težko uspeli brez močnega razvojnega, komercialnega oddelka in finančne službe.

O vseh teh novostih moramo seznanjati tudi najširšo javnost, upoštevati pa moramo, da se vsa-

ko leto menja skoraj četrtina vseh delavcev, zato ne bo odveč o nekaterih stvareh celo večkrat govoriti.

Verjetno ni dovolj, če objavimo sklepe samo na oglasnih deskah. Imamo tudi tovarniško glasilo, vendar časopis boleha na tem, da ima premalo dopisnikov.

Direktor IC Litostroja Hrabroslav Premelč se je sindikalni organizaciji zahvalil za pomoč, ki jo je le-ta nudila pri nakupu opreme za izvedbo šole v naravi. Govornik je med drugim omenil tudi to, da šola skrbi za ustrezno študijsko politiko, tako da odpravlja socialno diferenciacijo. Pri nas je vsakomur omogočeno, da študira v IC. Če se učenec nato zaposli v našem podjetju in če je uspešno dokončal razred, mu prejetega kredita celo ni treba vračati.

Predsednik UO podjetja dipl. inž. Zvonimir Volfand je omenil, da ne smemo pri reševanju zahtevne problematike podjetja biti pretirano nestrpni, saj bi to pomenilo premajhno poznavanje ciljev ustavnih dopolnil. Eden glavnih ciljev ustavnih dopolnil je naš delovni človek. Prav ta mora priti v ospredje. Nujno je potrebno, da družbeno-politične organizacije, predvsem pa sindikat se vnaprej predvidi take oblike samoupravnega odločanja, kjer bo v večji meri kot do sedaj sodeloval posamezni proizvajalec.

Proces uveljavljanja ustavnih dopolnil je sočasen s procesom

(Nadaljevanje na 2. strani)

ČESTITKA OB 8. MARCU

Za praznik žena želimo vsem našim življenjskim in delovnim tovarišicam mnogo zadovoljstva in obilo osebne sreče. Še prav posebno pa veljajo naše čestitke delovnim ženam-materam, na katerih ramah sloni poleg vsakodnevne delovne dolžnosti še skrb in delo za družino.

Ob njihovem prazniku se jih spomnimo s skromnim darilom in s hvaležnostjo v srcu. Pomagajmo jim, da bodo enakopravno zaživele med nami, tako da bo njihova enakopravnost resnična in ne samo na papirju.

To je naša dolžnost in njihova pravica.

Litostroj v tujini

Turbine, žerjavi, črpalne naprave in ostali proizvodi Litostroja niso ena glavnih opor gospodarstvu samo pri nas, temveč tudi v tujini. S ponosom lahko trdimo, da poznajo Litostroj po njegovih kvalitetnih proizvodih po vseh celinah.

Tudi v letošnjem letu smo uspeli z našimi ponudbami prodreti v Južno Ameriko, Afriko, Azijo in Avstralijo (Nova Gvineja).

Da bi člane kolektiva bolj podrobno seznanili z gradbišči, ki jih imamo v tujini in jih morda spodbudili k temu, da bi sodelovali pri uveljavljanju slovesa, ki ga Litostroj sicer že uživa po vsem svetu, objavljamo seznam letošnjih gradbišč v tujini:

HE KAMBURU — Kenija, dve Francisovi turbini po 32.000 KW. Vrednost posla znaša ca. 1.353.000 USA dolarjev.

Sesalne cevi smo dobavili že v letu 1972, ostalo pa moramo dobaviti v letošnjem letu. V januar-

ju 1973 smo začeli z montažo sesalnih cevi, turbine pa naj bi montirali v maju letos.

Primopredaja prve turbine naj bi bila marca 1974, druge pa v aprilu 1974. V decembru 1972 smo sklenili pogodbo še za tretjo tur-

bino enake moči, posel je vreden ca. 660.000 USA dolarjev. Dobava tretje turbine naj bi bila delno leta 1974, delno 1975, primopredaja pa oktobra 1975.

HE CABRA CORRAL — Argentina, tri Francisove turbine po 34.000 KW. Vrednost posla znaša ca. 880.000 USA dolarjev.

Turbine naj bi dobavili v letu 1973 in delno v letu 1974. Na tem gradbišču nadziramo montažo. Primopredaja naj bi bila v letu 1975. Sesalne cevi in delno spiralno ohišje bomo izdelovali v sodelovanju z argentinskimi podjetji. Izdelavo spirale bo tehnološko nadziral Litostroj.

HE BOALI II. Centralnoafriška republika — dve Francisovi turbini in električni mostni tekalni žerjav. Turbini imata moč po 7000 KM, nosilnost žerjava pa je 30 Mp.

Vrednost dobave je ca. 346.400 USA dolarjev, glede montaže pa so razgovori v teku. V maju 1973 moramo dobaviti predbetonirane dele, ostalo pa do decembra 1973. Montaža bo v letu 1974, primopredaja pa bi morala biti novembra istega leta.

HE RAMU — Nova Gvineja, tri Francisove turbine po 15.500 KW. Vrednost posla je ca. 781.000 USA dolarjev. Predbetonirane dele bomo dobavili v juniju 1973, vse ostalo pa do aprila 1974. Montirali naj bi v novembru 1973, primopredaja pa bo od julija do oktobra 1975.

HE KIDATU — Tanzanija — dve Francisovi turbini po 52.300 KW in električni mostni tekalni žerjav nosilnosti 2 x 85 Mp.

Vrednost posla je ca. 1.200.000 USA dolarjev.

V maju letos naj bi dobavili predbetonirane dele, žerjav naj bi dobavili januarja prihodnjega leta, vse ostalo pa tudi v letu 1974. Primopredaja naj bi bila aprila in julija 1975.

Projekt RAMGANGA — Indija, dve loputi s premerom 2600 m/m in zasun s premerom 2150 m/m.

Vrednost posla ca. 172.000 USA dolarjev. Dobavili naj bi jih avgusta tega leta.

BOU HEURTMA — Tunizija, dve loputi s premerom 1600 m/m. Vrednost posla je ca. 39.200 USA dolarjev, dobavni rok je junij 1973, nadzor nad montažo pa bomo opravili v oktobru letos.

HE TARBELA DAM — Zahodni Pakistan

Sklenili smo pogodbo za pet žerjavov. Prvi je portalni z nosilnostjo 165 ton, dva električna mostna žerjava po 300 ton, ter še dva portalna, od katerih ima eden nosilnost 100 ton, drugi pa 20 ton. Prvi, 165-tonski žerjav že montirajo, drugega pravkar odpremljamo, naslednje tri pa naj bi odpremili v marcu. Montažo opravlja podjetje Hidromontaža iz Maribora, naši strokovnjaki pa jo nadzirajo.

Vrednost vsega posla je približno 900.000 USA dolarjev.

DELTA NILA — ZAR

Enajst črpalnih postaj in trafo postaja, ki bodo služile za drenažo Nila. Vrednost posla (oprema s kompletno montažo »pod ključ«, vključno s prevozom) znaša, ca. 7.000.000 USA dolarjev. Primopredaja vsega posla naj bi bila decembra 1975 s tem, da bi ta rok zaradi garancije podaljšali do decembra 1977.

Sklepi občnega zbora sindikata

Na občnem zboru je sindikat TZ Litostroj prikazal svoje delo v celoti in ne le v času mandatne dobe Izvršnega odbora sindikata. Pred nami so bili razgrnjeni vsi dosedanja doseženi rezultati in težave, s katerimi se srečujejo sindikalni odbori in IO pri uresničevanju dogovorjene politike.

V tem obdobju je značilna nenehna politična akcija za resnične samoupravne odnose v organizacijah združenega dela. Zato se bo Izvršni odbor sindikata Litostroj tudi v bodoče trudil, da bi izpolnil naloge, ki so bile sprejete na konferenci sindikata TZL in so oblikovane v naslednjih sklepih:

I. SAMOUPRAVLJANJE

Izvršni odbor se bo tudi v prihodnje zavzemal za razvijanje samoupravnoproizvodnih odnosov v TOZD, kakor tudi v podjetju, kjer bodo delovni ljudje res lahko odločali o rezultatih svojega dela. TOZD se morajo v podjetju razviti tako, da bo možno ugotoviti rezultate njihovega poslovanja. Predvsem TOZD SSP je potrebno v nadaljevanju organizirati na principu samostojnih obračunskih sektorjev.

Samoupravni akti morajo omogočiti resnejšo strokovno in politično oceno norm o medsebojnih odnosih v proizvodnji in o delitvi v delovni organizaciji, kakor tudi vsega tistega, kar je v skladu z uresničevanjem XV. ustavnega dopolnila.

II. EKONOMSKA POLITIKA

Izvršni odbor sindikata se bo trudil, da bi odpravil vse socialne razlike in nesoglasja, prizadeval si bo za večje znanje ob enakih pogojih izobraževanja.

Skladno z nalogami srednjeročnega načrta razvoja podjetja, se bo izvršni odbor tudi v bodoče trudil za odpravo težav, kot so:

- neurejenost osebnih dohodkov in neopravičene razlike med OD za enaka ali podobna delovna mesta,
- neustrezni razponi v osebnih dohodkih glede na kvalifikacije,
- razmerje med OD v gospodarskih in družbenih službah,
- razponi med najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki,
- neurejena delitev dohodka.

Dosledno je treba skrbeti za izpopolnjevanje in spoštovanje samoupravnega sporazuma.

III. SOCIALNA POLITIKA

- Glede na pomanjkanje kvalificiranih delavcev naj KS sodeluje z ustreznimi ustanovami za zaposlitev delavcev, ki se

otroškega varstva na terenu in tesneje sodeloval s krajevno skupnostjo.

- Glede na vrsto nerešenih vprašanj stanovanjske politike je postalo to področje — urejanja delavčevih življenjskih in delovnih pogojev — eno najbolj perečih v našem podjetju. Sindikat se bo zavzemal za bolj racionalno uporabo zbranih sredstev za stanovanjsko graditev tako, da bi pri dodelitvi posojil upoštevali delavce z nižjimi osebnimi dohodki. Le-tim naj bi dodelili večji kredit in jim omogočili daljšo odplačilno dobo. Prav tako naj bi odpravili dosedanje omejitve oddaljenosti od delovnega mesta, kar je veljalo za dodeljevanje kredita do sedaj.

- Ustrezna strokovna služba naj čimprej izdela podroben program stanovanjske izgradnje Litostroja.

Potrebno je, da bi strokovne službe poskrbele za to, da bi pravno zaščitili koristi Litostroja na stanovanjskem področju, saj prihaja vse preveč do takšnih primerov, da zasedajo stanovanja Litostroja člani, ki so podjetje že zdavnaj zapustili. Pri razdeljevanju stanovanj naj bi bilo večje sodelovanje med enotami.

- Za bolj množično udeležbo krvodajalskih akcij je potrebno razviti večjo propagando zlasti med mladino, ki jo je v vrstah krvodajalcev vse premalo. Dosedanji znesek 40 din, ki ga prejme vsak krvodajalec, bi povzeli na 50 din.

- Prispevek kolektivne solidarnosti se poviša za aktivnega člana delovne skupnosti od dosedanjih 800 na 1.000 din s 1. 2. 1973.

- Enkrat letno moramo obiskati na domu vse težje delovne invalide — bivše člane delovne skupnosti.

- Strokovne službe naj poskrbe, da bi čimprej pričeli s prodajo toplih brezalkoholnih pijač (mleko, čaj) v tovarniških bifejih.

- Za socialno in zdravstveno ogrožene člane podjetja je potrebno zagotoviti zadostne kapacitete v obstoječih počitniških domovih. Potrebne, toda nezadovoljive počitniške kapacitete je treba povečati z namensko zbranimi sredstvi.

IV. IZOBRAŽEVANJE

- 1. Obnoviti je treba uvajalne seminarje, ki jih mora obiskovati vsak nov delavec. Vsebina letih naj bo v skladu s programom komisije za izobraževanje in vzgojo pri TK ZKS TZ Litostroj.

Delovno predsedstvo letnega občnega zbora sindikata

- 2. Tudi za pridobitev popolne osnovne izobrazbe naj dodeljujejo učna posojila oziroma povrnejo stroške šolanja tistim, ki šolo uspešno končajo.

- 3. Najprej organizirajmo v našem izobraževalnem centru potrebno dopolnilno izobraževanje tako, da jih bo čimveč uspešno končalo. V začetku dopustimo 14% osipa, tega zmanjšajmo vsako leto za 2%. Če uspešno konča 98% udeležencev neko izobraževanje, bi to pomenilo izpolnitev vzgojno-izobraževalnih nalog v celoti. Tak dober zgled razširjajmo tudi na druge izobraževalne ustanove.

- 4. Do konca leta 1973 je treba pripraviti sistem in pravilnik izobraževanja in usposabljanja v TZ Litostroju. V njem je treba upoštevati načelo trajnega izobraževanja. Tako bi tudi mi med prvimi uresnili v naših samoupravnih predpisih stališča sindikatov.

- 5. Spodbude za izobraževanje je treba vgraditi tudi v sistem nagrajevanja tako, da bomo čimprej opravili nenormalno veliko fluktuacijo, hkrati s tem pa zmanjšali armado nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev na razumno mero oziroma predvideno višino.

- 6. Sindikat bo organiziral do 30. seminar vseh novoizvoljenih in aktivnih sindikalnih delavcev.
- 7. Sindikat bo podpiral vse občasne oblike izobraževanja na ravni podjetja.

V. REKREACIJA

Potreba in pravica delavcev do rekreacije mora postati sestavni del življenjskih pogojev, uzakonjena z ustreznimi upravnimi akti, za njeno izvajanje pa morajo biti zagotovljena materialna sredstva. Rekreativno gibanje ne sme biti kampanjsko, ampak načrtna in

stalna oblika dela za fizično rekreacijo čimširšega kroga delovnih ljudi.

Za razširitev rekreacije bi morali skrbeti predvsem referenti za rekreacijo pri podružnicah, zato je treba njihovem izboru posvetiti vso pozornost.

Se naprej je treba podpirati in razvijati izletniško in smučarsko vzgojno dejavnost v okviru planskega društva.

Obstoječa rekreacijska središča je potrebno opremiti z ustreznimi napravami, da bodo še bolj kot doslej služila svojemu namenu. Pri tem je posebno skrb potrebno posvetiti izgradnji rekreacijskega centra na Soriški planini in načrtovanemu rekreacijskemu centru ICL.

Sindikalna organizacija se bo zavzemala za take programe in financiranje športa, ki omogočajo in zagotavljajo aktivno gojitev športnih iger čimširšemu krogu občanov in ne samo pasivno spremljanje vrhunškega športa.

VI. OBVEŠČANJE

Službi obveščanja bo treba posvetiti večjo skrb. Za to so še posebej odgovorni izvoljeni člani organov samoupravljanja in delavci na vodilnih delovnih mestih.

Sindikat mora biti glavni pobudnik širšega obveščanja delovnega kolektiva o vseh pomembnejših vprašanjih, o katerih naj le-ta razpravlja in odloča.

Dosedanje oblike obveščanja v tovarniškem glasilu, na zborih delovnih ljudi in na oglasnih deskah je treba gojiti še naprej, pri tem pa se truditi zlasti za ažurnost, aktualnost, dobro pripravo zborov in razširitev dopisniške mreže. Te oblike pa je treba nenehno izpopolnjevati z novimi metodami, ki bodo zagotavljale stalnost, pravčasnost in uspešnost obveščanja.

Sindikalna organizacija bo pobudnik za izdajo tako imenovanega splošnega informacijskega lista z osnovnimi podatki o podjetju, njegovim proizvodnim programom, upravnim ureditvi in delu družbenih organizacij. Ta list, kot osnovno informacijo, je potrebno izročiti vsakemu novodošlemu delavcu.

Sindikalna organizacija bo tudi v bodoče iskala možnosti za nudenje kulturnih dobrin čimširšemu krogu delavcev.

Sodelovanje sindikata in ZM mora biti v bodoče še tesnejše. V ta namen naj posamezne komisije kooptirajo aktivne mladince.

Treba je imenovati komisijo za izdelavo in vzidavo spominske plakete pobudnikov za ustanovitev podjetja Francu Leskošku-Luki.

Proizvajalcu večjo vlogo

(Nadaljevanje s 1. strani)

urejanja vsega jugoslovanskega gospodarstva. V bližnji prihodnosti bomo potrjevali vrsto samoupravnih sporazumov in dogovorov med TOZD in sicer o enotnih političnih izhodiščih in praksi vseh TOZD. Sindikat naj bi v tej fazi poskrbel za to, da bi sporazumi bili res odraz želja in ciljev, ki jih želimo vsi doseči.

Predsednik DSP Karol Gornik je v svojem prispevku k razpravi govoril med drugim o delu TK ZK Litostroj, ki je prek posebne komisije za spremljanje in razčiščevanje nepravilnih pojavov v podjetju pričel obravnavati nepravilnosti. Ugotovili so, da je do marsikateri nejasnosti prišlo zaradi nezadostne ali celo izkrivljene informacije. Nadalje je govoril o stanovanjski problematiki, kjer so mnogi izigrali Litostroj že zato, ker je podjetje v sklenjenih pogodbah premalo zaščiteno. Posamezniki so dobili večino kreditov pod pogojem, da ponudijo ali zapuste podjetju stanovanje, ali prostore, v katerih so se nahajali pred preselitvijo v novo stanovanje. Tega marsikdo ni upošteval in je stanovanje, s katerim bi moral podjetje razpolagati, prodal čeprav je bilo tudi to stanovanje zgrajeno s pomočjo kreditov podjetja. Tako početje moramo v prihodnje preprečiti in poklicati na odgovornost vse, ki so na kakršenkoli način izigrali podjetje.

Lojze Pogačar je najprej spregovoril o krvodajalstvu. Omenil je,

da je poprečna starost krvodajalcev 38 let, povprašal pa se je tudi, kje je litostrojka mladina.

Sklep o tem, da dobijo stanovanjska posojila le tisti člani, ki grade v območju 25 km, se mu zdi nepravilen in predlaga, da ga spremeni in to oddaljenost povečajo. Kar se tiče zdravstvenega in socialnega okrevanja predlaga, naj bi povečali zmogljivosti počitniških domov, pri odhodu v pokoj pa naj bi podjetje vsakemu upokojencu izplačalo dve litostrojski poprečni plači. Prepričan je, da je skrajni čas, da podjetje nabavi za vse člane kolektiva zaščitne delovne obleke.

Tajnik republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije **Slavko Grčar** je pohvalil poročilo sindikalne organizacije, saj je iz njega razvidna široka in aktivna dejavnost litostrojkega sindikata. Če hočemo, da bi TOZD zaživel, tako kot zahteva to ustava, si sploh ne moremo predstavljati, da pri tem ne bi sodelovali sindikalna organizacija in ZK. Prav sindikalna organizacija mora kot množična organizacija biti gibalno delavčevega napredka in sredstvo za uresničevanje interesov delavskega razreda. Govornik je tudi izrazil svoje mnenje, da imajo litostrojski sindikati že svoje metode dela, te pa je treba le še izpolnjevati in venomer dopolnjevati. Kar pa se tiče partijske kritike, jo je treba razumeti, saj gre zato, da se tudi tako izboljša trenutni položaj našega gospodarstva.

Zvone Žagar, predsednik mestnega odbora sindikata industrije in rudarstva, je predvsem poudaril dejstvo, da je sindikat odigral pomembno vlogo pri uspešno izvedenem referendumu, pri reševanju stanovanjske problematike in pri združitvi kmečkega in delavskega zavarovanja. V svojem govoru je naštel še nekaj pomembnih nalog sindikalnih organizacij, kot so npr. gradnja najemniških stanovanj za delavce, ustrezne organizacijske prilagoditve ter ustanavljanje občinskih sindikatov.

Franc Krajnc je govoril o izobraževanju. Le-to naj bi spremljalo delavca od vstopa v podjetje do konca delovne dobe. Uvajalni seminarji naj postanejo glavna oblika izobraževanja, namenjena tistim delavcem, ki so šele prišli v podjetje. V razumljivi razlagi in v razgovorih s predavatelji naj vsak delavec dobi osnovno samoupravljalno razgledanost. Glede na to, da imamo med 1004 delavci 179 NK s končano osemletko in 196 delavcev s 6 ali 7 razredov osnovne šole, poleg tega imamo med NK delavci še 29 nepismenih, predlaga tov. Krajnc med drugim obnovo uvajalnih seminarjev ter dodeljevanje oziroma povrnitev stroškov šolanja vsem tistim, ki uspešno končajo popolno osnovno izobrazbo. Prav tako je treba do konca leta 1973 pripraviti sistem in pravilnik izobraževanja in usposabljanja v Litostroju. V njem je treba upoštevati načelo trajnega izobraževanja.

Pogled v dvorano med govorom bivšega predsednika sindikata

vrčajo iz tujine. Skuša naj tudi zadostiti potrebam proizvodnih obratov glede na proizvodni načrt.

- Sindikat se bo tudi v bodoče dosledno boril proti nezgodam pri delu v podjetju, oziroma poklicnim obolenjem in povečal skrb za psihofizične sposobnosti delavca.

- Sindikat se bo zavzemal v bodoče za odpravo problemov

- Samoupravni organi naj ugotovijo, če je možno, da bi v smislu samoupravnega sporazuma in po kriterijih, ki bi bili pravični glede na prebita leta v podjetju, nagradili člane kolektiva, ki odhajajo v pokoj.

- V smislu samoupravnega sporazuma ter na podlagi predloga SVD je potrebno za člane kolektiva čimprej nabaviti delovne obleke.

ODLIKOVANJA

Dne 19. februarja 1973 so devetim članom Titovih zavodov Litostroj podelili odlikovanja za zasluge pri gradnji hidroenergetskega sistema Djerdap. Na slovesnosti so bili poleg predstavnikov Litostroja med drugimi tudi član republiškega izvršnega sveta SR Srbije, inž. Radivoje Marković, predsednik skupščine občine Kladovo dr. Sabin Ilić, glavni direktor HE Djerdap inž. Panta Jakovljević itd.

Odlikovancem in gostom je najprej spregovoril namestnik glavnega direktorja Litostroja inž. Darinko Kolbl. Med drugim je omenil izredni pomen HE Djerdap za vse jugoslovansko gospodarstvo.

Litostrojskim nagrajencem je čestital tudi član republiškega izvršnega sveta SR Srbije inž. Radivoje Marković

Za HE Djerdap smo izdelali:

dve portalni dvigali nosil. 160 Mp na jezu,	
dve mostovni dvigali po 400 Mp s skupno nosilnostjo 800 Mp za strojnico,	
skupna teža opreme	1450 t
turbinska oprema:	
podstavki za ležaje,	
nosilne ležaje itd.	
skupna teža	800 t
oprema črpalne postaje za drenažo HE, kompresorsko postajo visokega in nizkega pritiska, vskladiščenje in regeneracije olja, oprema za hlajenje transformatorjev	
skupna teža	350 t
skupna teža opreme za HE Djerdap	2.600 t

Ob koncu je govornik poudaril, da niso ta odlikovanja le priznanje, temveč tudi obveza in spodbuda za naprej.

Inž. Radivoje Marković je govoril o tem, da je ta elektroenergetski velikan delo rok delavcev iz vseh naših republik. Prav v času graditve HE Djerdap se je spet izkazalo bratstvo in enotnost naših delavcev, ki so zastavili vse sile, da so zgradili ta veličastni gospodarski objekt v predvidenem roku. Inž. Marković je še omenil, da so dve tretjini opreme prispevala domača podjetja, uvozili smo le eno tretjino in to predvsem iz SZ.

ODLIKOVANJA DELA Z ZLATIM VENCEM SO DOBILI:

Dipl. inž. Marko CELARC — šef pločevinarne in kovačije

Kot varilni inženir in šef obratov pločevinarne in kovačije je sodeloval s sovjetskimi strokovnjaki v leningrajski turbinski tovarni pri dokumentaciji in pri tehnoloških postopkih za vse turbinske dele, ki jih je Litostroj izdelal za HE Djerdap. Mnogo je pripomogel tudi pri izdelavi dveh portalnih žerjavov, ki sta bila pravzaprav šele prototipa. S svojim konceptom izdelave je precej prihranil pri izdelovalnih stroških. Poleg tega je tudi sodeloval s sovjetskimi vodjem montaže pri rekonstrukciji oljnih glav vseh šestih agregatov.

Dipl. inž. Dušan HOČEVAR — šef projektant žerjavske proizvodnje

Projektiral je dvigala visoke nosilnosti — 400 ton. Ta dvigala so po nosilnosti ena najtežjih tovrstnih na svetu ter so namenjena za montažo najtežjih strojnih in električnih delov v elektrarni, npr. za turbinske rotorje. Naši strokovnjaki so morali zagotoviti popolno vodo-

ravno spuščanje najtežjih delov opreme ter simultano delovanje obeh dvigal. To jim je v celoti tudi uspelo.

Dipl. inž. Zvonimir KOVAČIČ — vodja odseka za črpalke

Dela na pomožni hidromehanski opremi je vodil zelo uspešno. Posebnost teh del je bila v tem, da smo dobavljali kompletne sisteme, kar je zahtevalo zelo veliko študijskih in pripravljalnih del. Dela so bila izredno obsežna in pestra, saj smo prvič gradili objekt takšne velikosti.

Franc GROSMAN — strojni tehnik, tehnolog

Po končani montaži žerjavov na Djerdapu je prevzel vodstvo montaže kompletnih črpalnih agregatov. Poleg tega je nadziral celotno dobavljeno opremo, npr. tlačne naprave za regulacijo, turbinske dele itd. Vsklajevanje naših montažnih del z deli drugih kooperantov, posebno z zahtevnimi gradbenimi deli ni bilo lahko. Tovariš Grosman pa ga je s svojim strokovnim znanjem odlično izpeljal.

RED DELA S SREBRNIM VENCEM SO DOBILI:

Jože PIVK, tehnik — montažni nadzornik

Kot vodja montaže na HE Djerdap je montiral dve portalni dvi-

gali za vzdrževanje hidromehanske opreme na jezu in dve mostni dvigali v strojnici. Reševal je vse probleme, ki so se pojavili pri tej montaži, kljub temu, da ni imel pravih izkušenj za taka dela. Montiral je tudi veliko hidromehansko opremo, pri poplavi v Djerdapu pa se je izkazal pri reševanju opreme.

Ivan KLOPČAR, karusel strugar

Je visoko kvalificiran specialist na področju struženja. Na pokončnem struženju mu zaupamo izdelavo največjih kosov tako po teži, kot po velikosti. Zaradi sposobnosti, strokovnosti in vestnosti si je pridobil status avtokontrolorja. Za HE Djerdap je sodeloval pri obdelavi glavnih vodilnih ležajev in podstavkov za vodilne ležaje.

Ivan BAHORIČ — vrtalec-rezkalec

Kot vodilnemu specialistu za vodoravno rezkanje in vrtanje smo mu zaupali vse komplicirane in najtežje elemente za turbinske agregate za HE Djerdap. Sodeloval je pri obdelavi nosilk za žerjave, vodilnih ležajev, podstavkov in grl turbin. Zaradi vestnosti, natančnosti pri delu in strokovne sposobnosti si je tudi on pridobil status avtokontrolorja.

MEDALJO DELA STA DOBILA:

Anton GARIN, visokokvalificiran električar

Kot glavni monter za kompletno električno instalacijo žerjavov

Ob javni obravnavi

Ob gospodarskem načrtu za letošnje leto, ki ga je upravni odbor obravnaval v mesecu februarju, so bila na dnevnem redu tudi dopolnila samoupravnega sporazuma o TOZD. Kot smo že poročali, je sklenjeni sporazum začrtal osnovne smotre sporazumevanja in začrtal formalne oblike temeljnih organizacij.

Neposredni sestavni del sporazuma o TOZD je aneks, ki opredeljuje načela delitve med temeljnimi organizacijami in določa oblikovanje solidarnostnega sklada za uravnavanje delitve.

Na podlagi sporazuma o TOZD je bila izdelana podrobna organizacija, sistemizacija, plan režijskih stroškov in cenik. Vsako od naštetih področij je terjalo izredna prizadevanja strokovnih služb. Ne glede na morebitne spremembe, ki jih bo dala javna razprava, lahko trdimo, da je napravljen krepak korak dalje pri uveljavljanju ustavnih amandmajev. Pa tudi sicer smo opravili nekaj del, ki jim nismo bili kos že vrsto let nazaj. Pri tem mislimo predvsem na cenik.

Vabimo vse člane kolektiva k polni in aktivni udeležbi pri javni obravnavi naštetih aktov.

je opravil montažo tako, da ni bilo zastojev in je potekala izven delovnega časa. Z investitorjem, kot tudi s svojimi sodelavci je hitro našel rešitve problemov, čeprav so bili žerjavi tudi za njega le prototipi. Uspel je opraviti simultano delovanje obeh zvrsti dvigal.

Dušan MOMČILOVIČ, kvalificiran varilec

Na HE Djerdap je bil od prvih začetkov varjenja do konca vseh

montažnih varilskih del na opremi, ki jo je dobavil Litostroj. Delovne norme je dosegal 159 odstotno, posebno pa se je še izkazal pri delu ob nevarnostih poplave na gradbišču.

V imenu nagrajencev se je zahvalil inž. Zvonimir Kovačič, ki je poudaril, da so odlikovanja priznanja delu ne samo tem, ki so jih dobili, ampak vsem članom kolektiva. Izrazil je tudi željo Litostroja, da bi še sodeloval pri nadaljnji izgradnji jugoslovanskih hidroelektrarn.

Sindikatat - zaščitnik delavca

Sindikalna organizacija ima v našem podjetju 3314 članov in je tako najštevilnejša organizacija v Litostroju in ena največjih v ljubljanskih podjetjih.

Na občnem zboru, ki je bil 24. I. 1973, so za novega predsednika sindikalne organizacije izvolili Franca KRAJNCA, VK livarja iz livarne sive litine. Da bi zvedeli, kaj misli o pomenu sindikalne organizacije in o vlogi, ki naj bi jo imeli sindikati pri odpravi naših gospodarskih težav, smo mu zastavili nekaj vprašanj.

V zadnjem času na dolgo in na široko razpravljamo o novih gospodarskih ukrepih, ki naj bi dokončno ozdravili naše gospodarstvo. Kakšen naj bo delež in vloga sindikalne organizacije pri uresničevanju teh ukrepov?

Vloga sindikalne organizacije je predvsem v tem, da bi pridobila vse člane sindikata za uresničevanje novih gospodarskih ukrepov. Prav v teh časih morajo sindikati opravičiti svojo vlogo v družbi ter okrepiti zaupanje svojega članstva v organizacijo. S pogostimi zbori delovnih ljudi ter z obveščanjem prek tovarniškega časopisa naj bi spodbudili zanimanje slehernega Litostrojčana za uspeh novih gospodarskih mer. Gre nam predvsem za to, da bi

si vsak človek našega kolektiva po svojih najboljših močeh prizadeval za izboljšanje trenutne težavne gospodarske situacije v državi. Naše podjetje je že pred časom podprlo akcijo podjetja »PLAMEN« iz Kroke, kjer so si prizadevali na svoj lasten način stabilizirati gospodarstvo. Glede akcije o kreditiranju podjetja s strani delavcev, o čemer so precej pisali dnevni časopisi, menim da je to zelo primerna akcija, toda morali bi ubrati res najboljšo pot. Pri vseh teh akcijah gre za to, da morajo delavci verjeti, da bo akcija zares uspela, sicer se čutijo opeharjene.

Menim, da smo v Litostroju podvzeli pravilne korake glede stabilizacije in upam, da bo podjetje z roko v roki sodelovalo s sindikal-

no organizacijo pri odpravi perečih problemov.

Glede združevanja podjetij, oziroma njihove integracije bi prav na tem področju morala sindikalna organizacija imeti eno od vodilnih vlog.

V čem je pomen sindikalne organizacije, ene izmed najštevilnejših organizacij pri nas, kot družbeno-politične organizacije.

Sindikatat predstavlja celotno delavsko organizacijo v tem, da prisloži članom svoje organizacije na pomoč v vseh težavah in ne samo v izjemnih prilikah, kot na primer ob naravnih katastrofah, pogrebih itd.

Sindikalna organizacija se mora v taki meri približati delavcu, da bo le-ta videl v njej svojega zastopnika in prijatelja. O delovanju svojega sindikata bi morali biti Litostrojčani bolj obveščeni, pa tudi osnovni sindikalni odbori naj bi več storili za pravo podobo sindikata. Zdi se mi, da so se ti odbori vse preveč ukvarjali samo s standardnimi problemi svojih enot, širše področje svojega dela pa so kar malo zanemarili.

Poleg vseh ostalih nalog naj bi sindikalna organizacija spodbujala svoje člane in ves kolektiv k večji storilnosti in izpolnjevanju planskih nalog, prav tako ne smemo pozabiti prizadevanja sindikata za čim višji standard delavcev našega podjetja.

Kako naj bi sindikat pomagal pri uveljavljanju in krepitvi TOZD v podjetju?

Vsem članom kolektiva naj bi na razumljiv in preprost način razložili pomen in delovanje novih TOZD v podjetju. Glede na to, da je sindikalna organizacija ena najbolj množičnih organizacij, bi lahko mnogo prispevala k temu, da bi najširša javnost in vsak posameznik doimel smisel TOZD.

Vsekakor bi bilo potrebno, da bi vsaj za člane osnovnih sindikalnih odborov in podružnic organizirali nekakšne seminarje o vlogi in pomenu TOZD, le-ti naj bi svoje znanje prenašali ostalim čla-

nom sindikata. Po mojem mnenju je prednost TOZD v tem, da lahko za vsako enoto v podjetju natančno izračunamo, kaj so v določenem času proizvedli. Tak izračun bi bil enoti lahko v konkretno oporo za bolj ekonomsko gospodarjenje. Še pred uvedbo TOZD je npr. enota, ki je ugotovila, da so stroški za izdelavo gotovega iz-

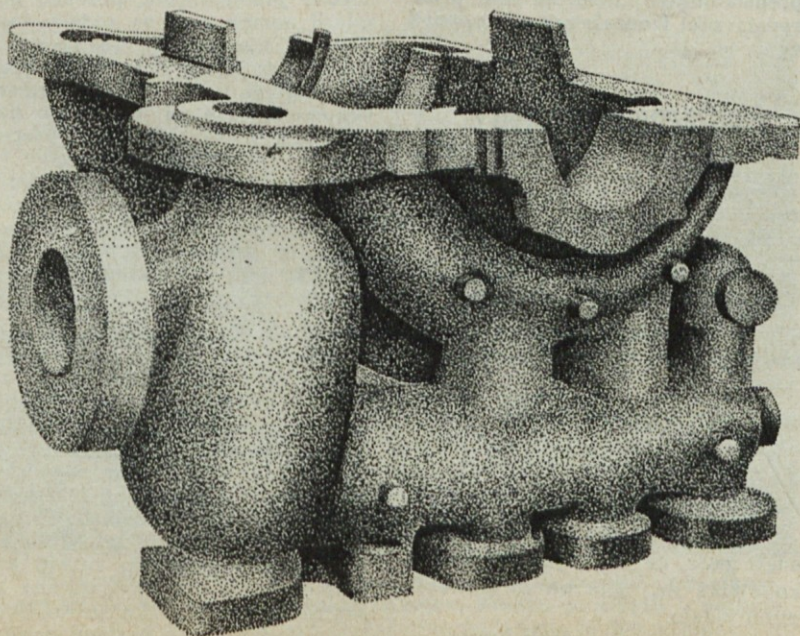
Franco Krajnc, novi predsednik sindikata v Litostroju

delka previsoki, morala to delo sprejeti, čeprav zanj ni bilo ekonomskega opravičila. Sedaj pa enota lahko odbije proizvodnjo tega izdelka, seveda v primeru, če ugotovi, da se ji ga ne splača izdelovati.

Kakšno vlogo naj bi imel predsednik sindikalne organizacije?

Predsednik sindikata naj bi bil povezovalac med sindikalno organizacijo ter člani podjetja, prav tako naj bi bil nosilec idej litostrojskega sindikata v odnosu do sindikalnih organizacij v drugih podjetjih, zastopal pa naj bi tudi interese sindikalne podružnice Litostroja do drugih družbeno-političnih organizacij izven podjetja.

J. P.

STE ŽE MED KRVODAJALCI?

Sirena rešilca je predirljivo zavijala skozi mesto proti bolnišnici. V avtomobilu je ležal hudo poškodovan človek. Zdravnik je pri sprejemu v bolnišnico ugotovil, da je bolnik izgubil veliko krvi. Sestra je vzela v roke stekleničko z dragoceno krvno plazmo in pripravila vse potrebno za transfuzijo. Čez nekaj dni je bil pacient že izven nevarnosti. Kri neznanega darovalca je zopet enkrat rešila življenje očeta, moža, morda hranilca družine.

Kljub temu da se vsi zavedamo, kako pomembno vlogo ima kri v sodobni medicini, je med nami le malo tistih, ki bi bili pripravljeni s svojo krvjo pomagati vse številnejšim žrtvam prometnih, obratnih in drugih nezgod. Nasprotno! Čeprav so potrebe po krvi čedalje večje, se število krvodajalcev iz leta v leto manjša. Da bi zagotovili potrebno količino krvne plazme, bi samo v naši občini moralo priti na odvzem krvi najmanj dvesto krvodajalcev dnevno. Pozivi prek časopisa radia in televizije, akcije po tovarnah in občinah, vse to ni dovolj. Krv nam še vedno primanjkuje. Krv pa ne more nadomestiti nič drugega kot kri!

Med nami je nekaj požrtvovalnih tovarišev, ki že vrsto let redno sodelujejo pri krvodajalskih akcijah. V vsakem času so pripravljene priskočiti sočloveku na pomoč s svojo krvjo.

Žal opažamo, da so na seznamu krvodajalcev vedno ista imena, seznam pa so čedalje krajši. V preteklem letu je na prvi krvodajalski akciji sodelovalo 143 delavcev iz tovarne, v pravkar minuli akciji pa je darovalo kri le še 95 delavcev!

Kje so vzroki, da krvodajalstvo nazaduje? Kaj odvrača ljudi od tega humanega dejanja? In končno, iz kakšnih vzrokov nekateri že leta in leta nesebično darujejo kri za bližnjega? To so bila vprašanja, ki so se mi porajala, ko sem pregledovala zbrano gradivo o naših krvodajalcih. Odgovore na to sem želela dobiti od njih samih, obenem pa sem s tem prispevkom hotela opozoriti na te skromne, požrtvovalne ljudi. Nekateri od njih že poznamo, drugi pa bodo ostali še naprej v anonimnosti.

Kdo ne pozna našega doktorja in planinca dr. Eda Tepine? Že vrsto let deluje v naši ambulanti. Marsikdo od nas ga je srečal že ob svojem prvem koraku v tovarno, ko mu je po skrbnem pregledu izdal svoj »atest«: sposoben za to in to delo! Kot zdravnika in dolgoletnega krvodajalca (kri je daroval prek 80-krat!) sem ga prosila za odgovore na nekaj vprašanj. Najin razgovor bi lahko strnila v nekaj ugotovitev: strah, da je krvodajalstvo lahko zdravju škodljivo je neutemeljen. Kri lahko brez škode daruje vsakdo, če ni slabokrven ali sicer bolan. Življenjska doba rdečih krvničk je tri mesece, nakar odmrje. Ne glede na odvzem, se kri obnavlja vsake tri mesece. Marsikateri krvodajalec je pri prvem

odvzemu krvi padel v omedlevalo, kar ga je tako prestrašilo, da se krvodajalskim akcijam izogiblje. Omedlevice so pogostejše pri osebah, ki kri darujejo na redka razdobja. Napačno je tudi uživanje alkohola in močnih, mastnih jedi neposredno po odvzemu krvi. Pametneje je takoj po odvzemu popiti skodelico ali dve čaja, »znamenito« klobaso pa pojediti dve do tri ure pozneje. Če bomo ravnali tako, bo tudi manj omedlevic in slabosti. Dejstvo pa je, da v naši potrošniški družbi, ki vse gleda več ali manj skozi dinar, tudi akcije kot je krvodajalska, ne morejo uspevati. Kaj smo res takšni?

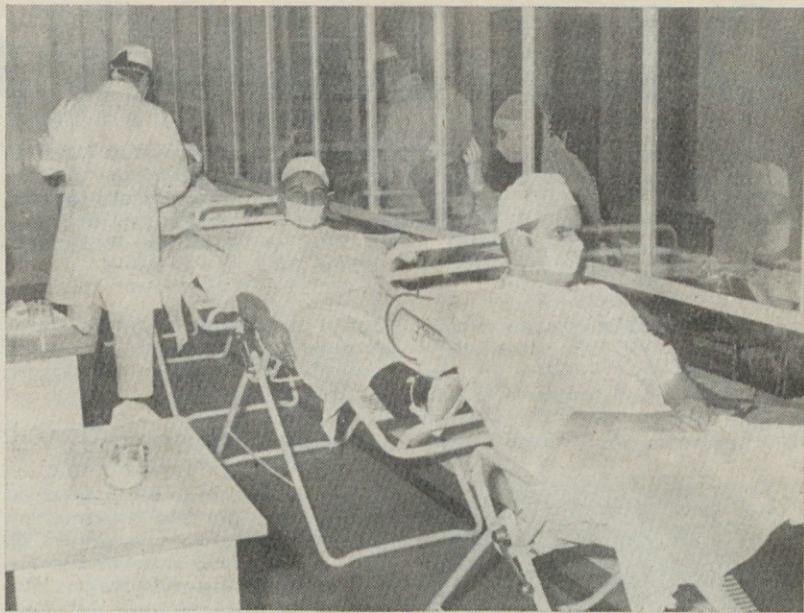
Posebno še mladim radi očitamo, da so brez vsakih idealov, da ne priznavajo nobenih občečloveških vrednot, skratka vidijo le sami sebe in svoje interese. Prav zato sem bila vesela, ko sem v seznamu krvodajalcev večkrat zasledila ime mladinke Dragice Ivezić, ki je tudi že devetkrat darovala svojo kri. Morda jo bo potreboval prav naš najdražji? Ko sem jo vprašala, kakšni motivi jo ženejo, da sodeluje pri takih akcijah, mi je odgovorila, da je humanost pri tem njeno edino vodilo. Ne zastavlja si vprašanj ali bodo njeno kri poslali kot pomoč Vietnamu ali kam drugam. Prepričana je, da jo bo dobil tisti, ki jo bo res potreboval. Škoda, da ni med krvodajalci še več mladih.

Delo v livarni je naporno, umazano. Ropot in prah izpodjedata zdravje delavcev. Če kdo, potem delavci v livarnah vedo, koliko pomeni zdravje. Zato tudi mnogi od njih ne premišljajo, ko je potrebno pomagati obolelemu, poškodovanemu sočloveku. V zadnji akciji za odvzem krvi je sodelovalo nekaj nad dvajset delavcev iz naših livarn. Franc Venecija, ki je sam daroval kri že štirinajstkrat, je menil, da bi bil odziv dosti večji, če bi bile krvodajalske akcije organizirane med tednom.

Prav v livarnah je namreč največ vozačev, ki težko pridejo v soboto v Ljubljano. Zase ugotavlja, da mu odvzem krvi ne škoduje, temveč se po njem počuti celo bolje. Tudi v bodoče se bo udeleževal krvodajalskih akcij. Samo če bo zdravje!

Zabeleženih sem imela še nekaj imen krvodajalcev, s katerimi sem hotela spregovoriti besedico ali dve, vendar sem že v teh razgovorih dobila odgovore na vprašanja, ki sem si jih zastavila. Krvodajalcev, ki so darovali kri deset in večkrat, je še precej v našem podjetju. Naj mi ne zamerijo, če jih v tem prispevku nisem posebej imenovala. Skupaj z njimi pa želim, da bi jih v bodoče bilo še več. Morda boš prihodnjič med njimi tudi ti?

Hilda Colja

NOV PRIZIDEK

Na dan slovenskega kulturnega praznika, 8. februarja 1973, so v litostrojskem izobraževalnem centru slovesno odprli nove šolske prostore, ki bodo omogočili šolanje učencev devetih podjetij združenega podjetja Iskra. Za slovesen uvod v proslavo je poskrbela litostrojska godba na pihala, zbranim gostom pa je najprej spregovoril direktor izobraževalnega centra Hrabroslav Premelj. Otvoritve so se med drugimi udeležili profesor Danilo Sbrizaj, predsednik občinske skupščine Ljubljana-Siška, glavni direktor združenega podjetja Iskra Vladimir Logar, namestnik glavnega direktorja Litostroja inž. Darinko Kolbl, vodilni delavci vseh devetih podjetij, katerih učenci se bodo tu šolali, predstavniki Zavoda za šolstvo, predstavniki političnih organizacij podjetij ter gojenci.

Direktor IC je v svojem govoru najprej poudaril, da izobraževalni center Litostroj razširja svojo dejavnost tako, da prevzema šolanje 250 učencev za devet podjetij združenega podjetja Iskra ljubljanskega območja. Obstoječe kapacitete IC so bile za tako povečano dejavnost premajhne, zato so v skladu s pogodbo o medsebojnem sodelovanju pri izobraževanju strokovnih kadrov, ki sta jo sklenila Litostroj in Iskra pred dobrim letom dni, zgradili prizidek. Tega je izključno financiralo devet Iskrinih podjetij, katerih učenci se bodo šolali v poklicni šoli, s kreditom pa jim je priskočila na pomoč izobraževalna skupnost SRS.

V prizidku so tri večje šolske delavnice namenjene za poklice elektrostroke, skladišče, pet učilnic, garderobe za 200 učencev, dva prostora za strokovne službe in sanitarni prostori. Prizidek meri nekaj čez 1000 m², gradnja z opremo vred je veljala 4 milijone dinarjev. Po pogodbi med Iskro in Litostrojem bosta ti dve podjetji s pomočjo izobraževalne skupnosti v bližnji prihodnosti pričeli graditi tudi telovadnico, saj se bo v poklicni šoli za obe podjetji šolalo več kot 500 učencev.

Po govoru direktorja izobraževalnega centra, je mlad učenec iz Litostroja občuteno povedal Zdravljico.

Naslednji govornik dipl. inž. Darinko Kolbl je v svojem kratkem, a tehtnem nagovoru omenil, da je združena akcija, ki sta jo s skupnimi močmi izpeljala Iskra in Litostroj, dokaz, da je sodelovanje med podjetji koristno in perspektivno. Ob tem pa seveda ne smemo pozabiti na zaupanje Iskrinega kolektiva v visoke strokovne sposobnosti predavateljskega kadra, ki naj bi vzgajal člane združenega podjetja Iskra. Inženir Kolbl je nadalje zaželel mladim mnogo uspeha pri učenju, poudaril je, da v teh prostorih ne bodo mladi samo pridobivali znanja, ampak se bo v letih šolanja v njih krepil tudi občutek pripadnosti h kolektivu. Ob koncu je govornik še omenil, naj ne bi mladina svojega znanja v toliki meri trošila na tujem.

Predstavniki združenega podjetja Iskra, direktor šolskega centra inž. Gabrijel Perko, je prav tako kot njegov predgovornik, posebno poudaril pomen tesnega sodelovanja dveh velikih podjetij. Vse do sedaj so bile strokovne šole vse preveč razdrobljene in neekonomične, skupno šolanje pa naj bi ob nenehni skrbi za tehnološki proces šolanja, odpravilo te težave. V imenu podjetja Iskra se je prisrčno zahvalil Izobraževalni skupnosti SRS za pomoč, ki so jo nudili podjetju ter sodelavcem Litostroja, ki so že pol šolskega leta pomagali pri vodenju šolskega pouka.

Predsednik občinske skupščine Danilo Sbrizaj je najprej čestital obema delovnim kolektivoma — Iskri in Litostroju. Pripomnil je, da ima le žal redkokdaj priložnost odpirati strokovne šole, kar je pravzaprav svojevrsten paradoks, saj je v občini Šiška nad 16.000 občanov zaposlenih v industriji. Prav otvoritev tega objekta bi lahko med drugim pomagala razbiti govorice o tem, da je Ljubljana le bankirsko in trgovsko mesto. Profesor Sbrizaj je še posebej pouda-

ril, da nam gre vsem za to, da bi vzgojili in izšolali delavca modernega sveta, ne nekega, pač pa nosilca modernega razvoja in napredka. Naš delovni človek naj bi se šolal tudi na višjih stopnjah,

Ob otvoritvi prizidka na Prešernov dan je gojenec IC Litostroj deklamiral Zdravljico (J. Zlebnik)

tako da bi na vseh delovnih mestih imeli strokovnjake-delavce.

Po besedah predsednika občinske skupščine, so si gostje ogledali vse prostore novega prizidka in se ob tej priložnosti o novem objektu zelo pohvalno izrazili.

Prešernova nagrada

Na dan slovenskega kulturnega praznika, dne 8. februarja so na ljubljanski univerzi podelili 72 študentom univerze in 14 študentom akademije upodablajočih umetnosti ter akademije za glasbo Prešernove nagrade, ki so hkrati priznanje in spodbuda.

Med štirimi nagrajenci iz fakultete za strojništvo je Prešernovo nagrado dobil tudi član našega kolektiva inž. Jože Vaupotič. Nagrado je dobil za diplomsko nalogo z naslovom: »Uporaba mrežnega planiranja z uporabo računalnika v pogojih Litostroja«.

Priznanje Litostroječanu

Republiški odbor Rdečega križa Slovenije je v prisotnosti predstavnikov republike in družbenih organizacij februarja priredil proslavo ob 20. obletnici prostovoljega krvodajalstva. Ob tej priložnosti so podelili zaslužnim organizatorjem in krvodajalcem priznanje v obliki kovinskih podstavkov na katerih je krvodajalski znak v obliki ploščice. Na eni strani je napis »Organizatorjem krvodajalstva 1953—1973, Rdeči križ Slovenije« ter ime in priimek tistega, ki so mu to odlikovanje podelili, na drugi strani pa je upodobljena rdeča kaplja krvi in rdeči križ. Priznanje je pozlačeno.

Med približno 150 prejemniki priznanj je tudi Litostroječan Ante Burič, ki že leta in leta neutrudno organizira in zbira krvodajalce, bodisi kot predsednik krvodajalske komisije pri občinskem odboru Rdečega križa ali pa med delavci v tovarni. K priznanju mu iskreno čestitam z željo, da bi med našimi sodelavci zbral še mnogo novih krvodajalcev.

Na otvoritvi prizidka so bili poleg predstavnikov Litostroja tudi predstavniki združenega podjetja Iskra, predstavniki Izobraževalne skupnosti SRS in drugi

Kaj mora delavec vedeti o požarnem varstvu?

Vsak požar se da preprečiti. Vzroki za nastanek pa so:

neustrezno kurjenje, odmetavanje tlečih ogorkov, postavljanje vnetljivih snovi v bližino toplih virov itd.

Pri delih, kjer je nevarno, da se vname tudi obleka, delavec ne sme imeti zamaščene ali z vnetljivimi snovmi prepojene obleke.

Vsak delavec se mora seznaniti z nevarnostmi požara in s tem, kaj mora storiti v primeru, če nastane požar. Ko požar že nastane, je vsak poduk prepozen.

Vsak, ki opazi kakršnokoli nepravilnost, ki bi lahko bila povod za nastanek požara in morebitnih poškodb je dolžan, da to takoj prepreči, če pa temu sam ni kos, obvesti gasilno enoto.

Po končanem delu, oziroma ko zapušča delovno mesto, se mora vsak prepričati, če je poskrbel tudi za preprečitev požara, ki bi lahko izbruhnil v njegovi odsotnosti. Pregledati mora, če je izključil električni tok, kurilne in ogrevalne naprave, kuhalnike itd. Sele ko je ugotovil, da jer to urejeno, sme zapustiti delovno mesto.

Ivan Savor

Alojz Razpotnik

Devet mesecev v deželi kivijev

Od kdaj Nova Zelandija in kdo tam živi?

Novo Zelandijo so pričeli imenovati deželo kivijev zato, ker tam živi ptica s tem imenom. Kivi je edina ptica na svetu, ki kril sploh nima. To ime za deželo se je tako udomačilo, da ga danes uporabljajo v vsakdanjem pogovoru in celo v časopisju.

James Cook je Novi Zelandiji dal ime »Dežela dolgih belih oblakov«, neki Jugoslovani, ki mi je dal razne nasvete še preden sem odšel tja, pa ji je rekel »Dežela velikih otrok«. Ko sem se vrnil v do-

Le-te so namreč predelali v olje. Vse do polovice dvajsetega stoletja so vzdrževali posebne postaje za izdelavo tega olja; zadnje so ukinili šele leta 1965.

Ena od zanimivosti, ki je belca privabljala k prodiranju v notranjost dežele, je bil »Fleks«. Iz njega so izdelovali vrvi, ki so jih cenili kot najboljše na svetu. Iz te rastline so Maorke izdelovale obleke za moške in ženske. Sicer jih izdelujejo tudi danes, vendar le kot spominke za turizem in za folkloro.

Druga zanimivost Nove Zelandije je Kaori — visoko drevo, kate-

če pa se Maori tega jezika sploh ne uče v rednih šolah. Vedno več je čistokrvnih Maorov, ki svojega jezika sploh ne poznajo. Eden takih je bil varilec v montažni skupini. Ko sem se naučil neko pesem v maori jeziku, sem ga naprosil, naj mi jo prevede v angleščino. Iskreno mi je priznal, da se jezika ni nikoli učil, pesmi pa ne bi znal prevesti niti njegov oče. Od tega dne sem premišljeval o tem, zakaj so Maori zašli v položaj v kakršnem se dandanes nahajajo. Ugotovil sem, da so Maori tega krivi sami. Lahko rečem, da je najbolj zgovoren dokaz v tem, da je v večernih tečajih za maorski jezik, tega so uvedli Angleži, več Angležev, kot pa Maorov. Tudi pobudo za te tečaje so dali Angleži in ne Maori.

Videti je, da jim njihovo življenje, tako kakršno je, prija. To je tudi razumljivo, saj jim je standard po prihodu Angležev tako bliskovito narastel, da so pozabili nase. Med Maori sem včasih namenoma napeljal pogovor na narodnost, vendar sem dobil občutek, da se temu izogibajo. Zanimivo pa je to, da tisti, ki so vsaj po materi ali očetu Angleži, več dajo na svojo narodnost. Število čistokrvnih Maorov je vedno manjše, saj vsako bolj napredno dekle stremi za tem, da bi se poročila z belcem.

Prvi belec, ki je stopil na novozeleandska tla je bil Abel Tasman, ki pa ni storil nič drugega kot to, da je delček te zemlje vpisal na zemljevid. Več kot sto let za njim je prispel James Cook. Šele po njegovi vrnitvi v domovino so se Angleži začeli bolj zanimati za to deželo. Leta 1773 se je Cook na svojem drugem potovanju zopet ustavil v Novi Zelandiji, obšel oba otoka, prišel v stik z domačini ter krstil mnogo krajev ob obali s svojimi imeni, ki se uporabljajo še danes. Tako je zaliv, kjer danes stoji Tauranga, 25 km od nje je oddaljena He Mangapapa, krstil za »Bay of plenty«, kar pomeni »Zaliv izobilja«.

Priseljenci so morali včasih tudi prijeti za orožje. Kraljica Viktorija je nekoč sem celo poslala vojsko iz Anglije. Le-ta naj bi zaščitila priseljence pred domačini. Kljub vsemu pa so Angleži imeli srečno roko, saj so bila maorska plemena zelo neenotna. Borila so se med seboj s tem pa so izgubljala moč za organiziran odpor proti sovražniku. Konec nespornosti in obračunavanja med plemeni je naredil kraljevi poslanec, general William Hobson, ki je leta 1840 prispel v zaliv otokov, sklical sestanek vseh poglavarjev plemen in jim prebral kraljičino pismo. V njem je pisalo, da želi zaščititi njih in njihovo lepo deželo pred nepoštenimi ljudmi, obenem pa jih prosi, naj jo priznajo za svojo kraljico. V pismu jim tudi zagotavlja, da bo za njih naredila res vse, kar je v njeni moči. Guverner bo od njih kupoval zemljo po ugodnih cenah, nato pa jo bo prodajal belim priseljencem. Po posvetu med poglavarji plemen, je njihov vodja Tamati Woke Ne-ne vstal in guvernerju dejal: »Ostani tu in bodi naš oče in po-

mirjevalec.« Peti februar 1840 je tako postal rojstni dan angleške kolonije na teh otokih.

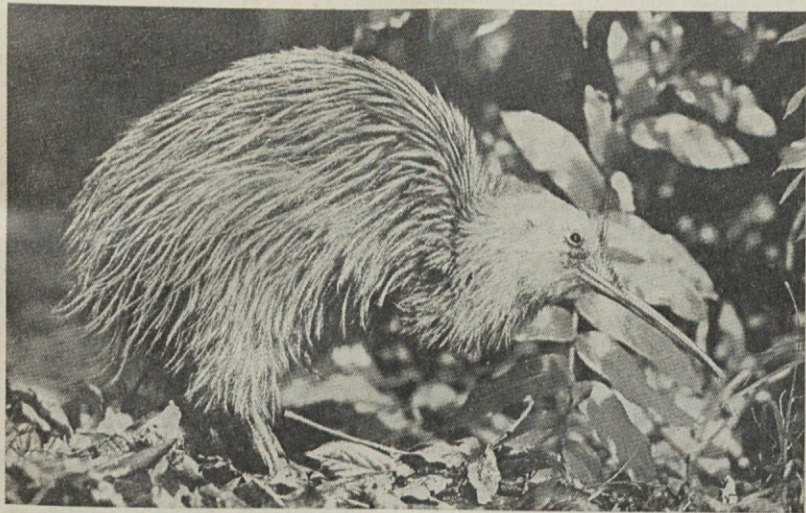
Novozelandsčani so danes zmes vseh mogočih narodnosti. V tej deželi priznavajo 26 različnih ver. Prav lani so tudi budisti prosili za dovoljenje za gradnjo svojega templja. Vsaj na videz žive vsi zelo složno. Nikoli nisem videl, da bi se dva iz oči v oči sprla. Nesposobnih sodelavcev se rešijo na sila pretkan način. Glede zaposlovanja delavcev so zelo previdni, njihov sindikat pa je zelo vpliven. Na gradbišču so hoteli odpustiti samo enega, ker je kršil disciplino. Povrh vsega je bil na svojem delovnem mestu nesposoben. Še isto uro, ko je bil odpuščен, so vsi ostali pričeli stavkati. Stavka je trajala dva dni, vse dotlej, dokler se odpuščeni delavec ni vrnil na delo.

Ves čas svojega bivanja v Novi Zelandiji sem delal skupno s sezonsko zaposlenimi delavci, ki nimajo pravice do stavke; prav tako ne delajo nobenih problemov glede odpusta z dela. Res je, ni se nam treba bati stavke, zato pa je bilo zanimanje za delo toliko manjše. Ob tem moram poudariti, da sem opazil, da se delovne navade in disciplina v državnem sektorju močno razlikujeta od tiste v privatnem sektorju.

Ljudje v glavnem potujejo z vsem, kar potrebujejo, druga plat resnice o tem pa je tudi v tem, da na Novi Zelandiji žive zelo racionalno. Obrok hrane v restavraciji stane trikrat toliko, kot če bi ga pripravili doma. Lahko bi trdil, da je za tamkajšnje prebivalce razmišljanje o tem kako ceneje živeti, pravi hobi. Ko sem se spoznal s sosedom, katerega hišo sem si zelo rad ogledoval, saj je bila kot iz pravljice, me je počastil s kozarcem domačega piva. Ob tej priliki mi je tudi povedal, da je kuhanje domačega piva tu zelo v navadi. Preprost račun nam pove, da stane steklenica domačega piva štiri cente, pivo v trgovini pa je kar 40 centov.

Kljub temu da je ta sosed za naše pojme kar bogat, saj ima od svoje farme in najemnin okoli 1500 dolarjev dohodkov na mesec, je njegova skromnost včasih prav nerazumljiva. Ljudje so varčni in skromni, niso pa skopi.

Omeniti moram še obisk pri našem rojaku Dalmatincu. Piše se Segedin. Je zelo razgledan in čeprav je v tujino odšel še zelo mlad, je še danes zelo zaveden Jugoslovani. Na svoji kmetiji, ki leži vsa na ravnini, kar je tu redkost, redi 400 govedi in 500 ovac. Ima hišo z bazenom, z igriščem za tenis in čudovit vrt, ki ga sicer ureja njegova žena. Farmo vzdržuje popolnoma sam. Tu in tam odpre vrata iz enega pašnika v drugega, vsako leto dvakrat pa mu pašnike z umetnim gnojilom, ki ga odvržejo z letala, pognoji.

Kivi — ptiček, po katerem je Nova Zelandija dobila svoje pesniško ime

movino, so mi rekli, da je to dežela angleških kaznjencev; tega v Novi Zelandiji nisem nikjer niti slišal, niti bral.

O tem, kdaj je na otoke stopil prvi človek, nisem našel ničesar zapisanega. Zgodovinarji pišejo takole: Že mnogo stoletij prej, preden je na te otoke stopil »pakeha«, kar pomeni belega človeka, so tu živeli ljudje, ki jih s skupnim imenom imenujemo Maori. Trdijo, da so prišli iz Polinezije. Prav v zadnjem času trdijo japonski strokovnjaki, da so vsi Polinezijski po rodu Mongoli.

Čeprav so Maori naselili te otoke že zelo zgodaj, so živeli zelo primitivno vse do prihoda Angležev, ki pa so obiskovali otok pogosteje šele po letu 1800. Do takrat so se z Maori ukvarjali predvsem misijonarji, ki pa so obenem izkoriščali tudi njihova bogastva, saj so na njihovih obalah lovili kite, ki so bili takrat zelo iskani.

rega les rdečkaste barve je trdn, ni masten in ne poka. Ta les uporabljajo za rezbarjenje, nekaj pa so ga uporabljali za izdelovanje ladijskih jamborov.

Misijonar Samuel Marsden je bil prvi belec, ki se je Maorom priljubil. Bil je tudi prvi, ki je poskušal njihove navade z angleškimi znaki zapisovati v njihovem jeziku. V Angliji so kasneje angleški književniki izdelali pravopis, v katerega so vnesli samo 15 svojih črk. Branje njihovih knjig je za nas zelo lahko, saj so črke popolnoma podobne našim. Pri učenju tega jezika pa imajo velike probleme prav Angleži, saj jim ne gre v glavo, da je mogoče »apu« napisati tudi samo s tremi črkami.

Zal v tej deželi uporabljajo maorski jezik vse redkeje. V njihovi ustavi sicer piše, da je maorski jezik enakopraven z angleškim toda to je napisano le zaradi lepšega. Kako naj temu verjamemo,

POZABILI SO NAME...

Ni tiste prijetne dobrodrušnosti, katere sem bil pri njem vajen, ni bilo v njegovem pozdravu, ko sva se srečala, tako da sem sprva pomislil, da je morda bolan.

»Ah, kaj!« je zamahnil z roko, »mene se še bolezen ogiblje!«

Počasi sem le izbrskal iz njega, kaj ga teži. Govoril je težko, prizadeto, užaljen do konca.

»Veste, decembra sem šel v pokoj. 24 let sem že v tovarni, nikoli nisem zamudil, opravljal sem svoje umazano delo brez tožbe in prigovarjanja. Zdaj pa nisem bil vreden, da tudi jaz dobim za spomin vsaj fotografijo. Poglejte — deset jih je bilo v zadnji številki, zame pa ni bilo ne časa ne dobre besede.«

In še mi je pripovedoval, žalosten in razočaran, kako so se ga kasneje sicer spomnili prijatelji in mu izročili zbrane prispevke, za katere naj si v trgovini kupi, kar sam želi...

Ali ne čutite, prijatelji, predstojniki, »koordinatori«, da tu nekaj ni v redu? 24 let življenja, 24 let znoja, dela v kolektivu — brez tople besede, ki prinaša pozabljenost, odpuščanje, občutek hvaležnosti!

Mar Cankarjev Jernej še ni izterjal svoje pravice?

ETO

Po novih predpisih SDK je potrebno za dvig osebnih dohodkov podpisati kar 1500 virmanjskih nalogov. Preden so stopili v veljavo ti predpisi, sta dva podpisnika podpisala le 200 nalogov.

Poleg sposobnega in s prometno etiko osveščene voznika spada med osnovne pogoje varne in srečne vožnje tudi tehnično brezhibno vozilo.

Narodni ples Maorov. Plesalci so oblečeni v značilna krilca iz »fleksa«. V ozadju so bogato ornamentirane rezbarije iz lesa »kaori«.

Ena izmed posebnosti Novozeleandsčanov je njihova enostavnost, ki jo lahko opazimo vsepovsod. Če povabijo nekam več ljudi na čaj, pri tem pa jim zmanjka stolov, se jim ne bo zdelo nič čudnega, če se bodo posedli kar na preprogo. Ko sem bil povabljen na koncert šolske mladine v dvorano kraljice Elizabete, ta sprejme 10.000 ljudi, je skoraj vsak s seboj prinesel majhno blazinicco. Dvorana je že sicer imela malo stolov, pa še teh niso zasedli tisti, ki so prišli prvi, ampak tisti, ki so bili slučajno brez blazinic, kot npr. moj tovariš in jaz. Ta navada mi je bila izredno všeč. No, tu se vsaj za stolčke ne tepejo. Seveda pa ne morem trditi, da je tako po vsej deželi.

Nova Zelandija je bila leta 1964 po standardu na četrtem mestu na svetu. V letu 1972 jo najdemo na desetem mestu. Vzrok za to, je prehitro napredovanje drugih. Na tako visoko mesto na lestvici jih postavlja poleg drugega tudi visoko število avtomobilov. Redkokdaj se primeri, da bi bila družina brez avtomobila, bolj pogost je primer, da ima družina dva. Pešca lahko vidiš le v ožjem centru mesta. Izredno mnogo je vikend prikolice. Zanimivo je tudi dejstvo, da gostiln in raznih okrepčevalnic ob cestah in naplačah skoraj ni.

Po vojni obiskuje svojo domovino redno vsako leto. Zelo hvali razvoj Jugoslavije, čudno pa se mu zdi, da se Jugoslovani ob tako razkošnem življenju še vedno tako pritožujemo.

V Novi Zelandiji je Jugoslovani kar precej, med njimi so najbolj znani prav Dalmatinci. Zanimivo je, da mnogo tamkajšnjih ljudi misli, da je Dalmacija samostojna država, drugi, ki so bolj razgledani, pa so prepričani, da je to samostojna republika. Razveseljuje je tudi to, da so Jugoslovani v tej deželi zelo lepo zapisani, saj jih poznajo kot napredne ljudi in predvsem pridne delavce.

Prav gotovo so naši največji dosegli prav v vinogradništvu. Gospa Miličič, lastnica velikega vinograda in vinske kleti, mi je dejala, da tu pridelata na kvadratni meter trikrat več grozdja kot v Dalmaciji. Ob tem je priznala, da vino ni tako kvalitetno in da mu morajo dodajati sladkor. Zmeša več vrst vina, doda poljubno količino sladkorja, nato pa prodaja to pi-jajo pod različnimi imeni. Na Novi Zelandiji nisem uspel zvedeti, če sploh poznajo pravo naravno vino. Potolažil sem se z izrekom starega vinogradnika, ki je tik pred smrtjo opozoril svojega sina: »Ne pozabi, sinko, vino je mogoče pridobivati tudi iz grozdja.«

Poročilo o neizgodah pri delu za leto 1972

Kot vsako leto doslej tudi letos objavljamo skrajšano poročilo o neizgodah za leto 1972.

V poročilu niso zajete neizgode, ki so se dogodile in pri katerih so delavci iskali prvo ali tudi zdravniško pomoč, pa kljub temu niso bili v bolniškem staležu. To so tako imenovane mikro poškodbe, katerih število je približno 800, izguba časa pa tudi ni tako majhna in gre na račun norme ali režije.

Poškodbe	1970	1971	1972
Število vseh poškodb pri delu	546	509	541
Število poškodb na poti	61	58	56
Število poškodb pri delu	484	451	451
Število smrtnih poškodb	1	—	—
Povprečno število zaposlenih	3371	3368	3337

Gornja razpredelnica nam kaže, da je število poškodb glede na število zaposlenih proti letu 1971 v porastu za 6%, tako lahko trdimo, da leto 1972 glede na poškodbe ni bilo uspešno.

Poškodbe na poti na delo in z dela so sicer v upadanju, vendar te niso vedno odvisne od posameznikov, temveč od raznih okoliščin (prevozi z avtobusi), zato te-

Izgubljeni dnevi	1970	1971	1972
Izgubljeni delovni dnevi zaradi poškodb pri delu in na poti	8305	7935	8443
Povprečno število bolniških dni na eno poškodbo	15,2	15,6	15,6
Število poškodb na 100 zaposlenih v odstotkih (%)	16,2	15,1	16,2

Zanimivi so tudi podatki, ki kažejo celoten izostanek z dela, tako glede poškodb kakot tudi ostalih obolenj. Če primerjamo te podatke vsaj za tri leta, bomo vide-

ga ne moremo smatrati za večji uspeh.

Povprečni bralec vidi v številu poškodb že zadostni pokazatelj situacije, vendar to ni tako, saj ima podjetje lahko veliko malih poškodb, ki ne terjajo posebnih obravnav. Šele če vemo tudi koliko dni smo za te poškodbe porabili, je ta podatek popolnejši.

li, da je izguba res velika, z boljšo organizacijo bi jo lahko zmanjšali (prevelike hitrosti zračnih tokov, uporaba določenih varnostnih sredstev, itd.).

	1970	1971	1972
1. Število vseh bolniških dni	53268	56816	60399
a) v breme podjetja	31606	32710	34161
b) v breme socialnega zavarovanja	21662	24106	26238
2. Bolniški dnevi brez poškodb	44963	48881	51956
a) v breme podjetja	26242	27713	34161
b) v breme socialnega zavarovanja	19721	21168	26238
3. Bolniški dnevi zaradi poškodb	8305	7935	8443
a) v breme podjetja	5364	4997	5019
b) v breme socialnega zavarovanja	2941	2938	3424

25 LET PD LITOSTROJ

Letošnji občni zbor planincev v začetku februarja je bil še posebej slovesen. Velik šop rdečih nageljnov na predsedstveni mizi je naznačeval, da stopa v 25. leto svojega delovanja organizacija, ki je s svojim dosedanjim delom v celoti opravičila svoj obstoj.

Komaj dobro leto za tem, ko je iz kupolke steklo prvo železo, je med zagnanimi graditelji nove tovarne že vzklila misel na lastno planinsko organizacijo. Smučarji in alpinisti so bili pobudniki in ustanovitelji društva, ki danes šteje okrog 600 članov in s svojimi odseki skrbi za zdravo rekreacijo delovnega človeka v našem prelepem planinskem svetu.

O tem je zbranim poročal predsednik Stane Vogel. Tudi iz poročil ostalih odborov je bilo videti, da društvo uspešno uresničuje svoj program. Tako so bili zlasti uspešni smučarji pod vodstvom Ludvika Šarfa, alpinisti, ki jim je načeloval Nace Giacomelli, pa tudi markacisti, »ki imajo še dovolj prostih delovnih mest«, pod »čopičem« Rika Gambergerja. Program izletov v pretekli sezoni ni bil v celoti izpolnjen, kar pa gre pripisati manj ugodnim vremenskim razmeram in akcijam ob 25-letnici podjetja.

Prisotni delegati sosednih društev in PZS so zaželeli društvu mnogo uspehov pri nadaljnjem delu. Posebno priznanje odboru pa brez dvoma pomenijo spodbudne besede navzočih predstavnikov družbenih organizacij, predsednika CDS Karla Gornika, tehn. sekretarja Milana Vidmarja in predsednika sindikata Franca Krajncu, ki je zaslužnim odbornikom izročil tudi lepa knjižna darila in plakete.

Za delo v jubilejnem letu je bil izvoljen nov odbor, v katerem je nekaj mlajših sodelavcev, ki bodo brez dvoma dali društvu nov polet. Predsedniško mesto je bilo znova zaupano Stanetu Vogelniku, medtem ko bodo ostale funkcije razdelili na prvi seji.

Za konec zbora sta amaterja Vinko Kabaj in Zvone Požgaj predvajala filmske zapise z jubilejnega X. srečanja smučarjev in letnega tabora Litostrojčanov na Soriški planini. Udeleženci so se ob posameznih kadrih filma od srca nasmejali svojim in tujim zadržkam pred povsod pričujočo kame- ro.

ETO

Pred tekmo (S. Kocjan)

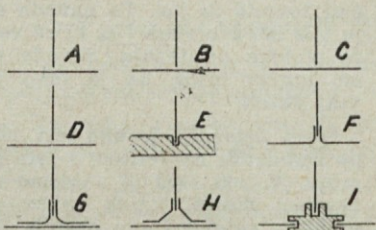

VINKO KOBALJ

Lepljenje kovin

(Nadaljevanje)

Tako se popravljajo kavitacijska mesta ali mesta na ulitkih, kjer manjka material, ali kjer je treba zapolniti večji ali manjši plinski oziroma peščeni lunker. Kjer gre za večje površine in ob-

staja nevarnost, da bo lepilna masa stekla iz nanešenega mesta vzdolž, se poslužimo lepilne opore t. j. posebne obloge iz pločevine (včasih celo iz stekla), katero moramo predhodno namazati z odvajalnim sredstvom t. j. polivinil alkoholom, da po strjenju lepilne mase lahko tako oblogo odstranimo brez nevarnosti, da bi

Izgube, ki jih je podjetje imelo zaradi izgubljenih delovnih dni, so zelo velike in gredo prek 2 milijardi starih dinarjev.

Izračun pokaže, da je bilo 225 delavcev vse leto odsotnih z dela.

Če pogledamo, koliko so pri celotni vsoti prispevale poškodbe pri delu, vidimo da tudi ta delež ni tako majhen, saj znaša direktna izguba čez 300 milijonov starih dinarjev. Upoštevajoč faktorje, ki so prisotni v primerih poškodb (večje število ljudi, obravnave itd.), pa je ta izguba še veliko večja. Ob tako velikih izgubah bi bilo le dobro premisliti, ali se nam izplača poostriži kontrolo oziroma kaznovati tiste, ki so zadolženi organizirati povsem varno delo.

Poglejmo si na kratko kvalifikacijski sestav tistih, ki so se poškodovali. Vsekakor prevladujejo po številu delavci brez kvalifikacij in sicer 55%. Nedaleč za njimi pa so delavci, ki imajo primerno kvalifikacijo 45%. Menimo, da bi prav ti delavci morali biti nosilci varnosti pri delu, pa v praksi skoraj odpovejo in se zoperstavljajo svojim nadrejenim.

Tudi poškodbe po delih telesa so dokaj pestre in se najpogosteje dogodijo na rokah, kar je tudi popolnoma razumljivo, saj so roke tiste, s katerimi delamo, vendar

jih s svojimi 27% prevečkrat vtikamo ali podkladamo tam, kjer to ne bi bilo potrebno. Drugo mesto zavzemajo poškodbe na očeh 23%. To se dogaja le zaradi neuporabe osebnih varnostnih sredstev. Malokdaj se primeri, da bi pri službi varstva pri delu prosil kdo za očala, če pa nima čevljev ali zimskega oblačila, je to takoj najhujši problem in ljudje celo grozijo in kličejo inšpekcijo dela.

Poškodbe na očeh so zahtevale 927 bolniških dni ali povprečno 7 dni na eno poškodbo.

Poškodbe po letih starosti poškodovancev imajo približno enak vrsten red kot prejšnja leta. Prevladujejo poškodbe mlajših oseb do 30 let, kar je tudi razumljivo glede na starost vseh zaposlenih. Vendar so narasle poškodbe ljudi od 36 do 45 let in sicer pri kvalificiranih delavcih.

Črna dneva v tednu pa sta vsekakor tork in petek s 120 poškodbami in petek s 103 poškodbami. Kaj lahko iz teh števil ugotovimo? Tork je dan, ko se zopet normalno vključimo v delovno področje in povečan tempo dela nam vsekakor prinese tudi več poškodb. Petek je dan, ko že zgodaj v mislih končujemo delo in mislimo na vi-

kend, ki je pred nami. Take misli odvrtajo pozornost od varnosti in poškodbe so tu.

Nič manj ni zanimiv podatek, katera delovna ura je najbolj obremenjena s poškodbami. Vsekakor so to 2., 3., 5. in 6. ura, med katerimi ni bistvenih razlik. Razumljiv je podatek za 2. in 3. uro, ko je produktivnost na najvišji stopnji, toda 5. ura je že tako okrnjena zaradi počitka, da je odstotek poškodb (13%) za to uro previsok. To nam dokazuje, da so delavci ob tej uri in po malici bolj togi v razmišljanju, toda sproščeni, posledica tega je večje število poškodb.

V teh skromnih podatkih vidimo, da so bila naša prizadevanja v borbi proti poškodbam premajhna, da so tisti, ki bi morali narediti v prid delovnega človeka največ, enostavno pozabili na svoje obveze.

Sklenili smo krog tistih, ki so pokazali nekaj znanja iz področja varstva pri delu. Tak preizkus je opravilo 2475 delavcev in 463 vodstvenih in vodilnih delavcev.

Zavedajmo se končno, da nalog iz varstva pri delu ne bo nihče opravil namesto nas. Sami smo dolžni, da si breme razdelimo po področjih dela, skupaj pa bomo lahko mnogo rešili. Če pa bomo probleme iz tega področja obesili le na službo varstva pri delu, potem lahko pričakujemo v naslednjem letu še slabše rezultate.

S PLANINCI NA IZLET

PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ BO V LETU 1973 ORGANIZIRALO VRSTO ZANIMIVIH IZLETOV V NAJRAZLIČNEJŠA

PLANINSKA PODROČJA. DA VAM OLAJŠAMO IZBIRO IN ODLOČITEV, OBJAVLJAMO CELOTEN PROGRAM.

31. marec — 1. april:
12. maj:
26. maj:
9. junij:
16. junij:
22. — 24. junij:
14. julij:
28. julij:
4. — 5. avgust:
17. — 19. avgust:
26. avgust:
8. september:
22. september:
6. oktober:
20. oktober:

Sorica 1973 — zimske igre
Pristovski Storžič (pot. list)
Golica
Vipava — Nanos
Češka koča
Pohorje — II. del
V neznano
Grintovec
Vršč — Bovec — Mangrt
Triglavski izleti
Tabor — 25 let PD
Dobruča
Korensko sedlo — tromeja (p. list)
Gobarski izlet
Ortnek — Sv. Gregor

Alpinistični odsek in smučarska sekcija PD — Litostroj imata v programu sodelovanje na smučarskih tekmovanjih in alpinistične akcije, za katere pa bodo datumi objavljeni naknadno.

Prijave za smučarska tekmovanja sprejema tov. Ludvik Šarf, tel. 557, prijave za alpinistične akcije tov. Nace Giacomelli, tel. 397, prijave za vse ostale izlete pa tov. Malči Braz, tel. 204. Ob prijavi plača prijaviteljenec ustrezni prispevek za prevozne stroške.

Udeleženci bodo vsakokrat naprej seznanjeni s podrobnejšim načrtom poti.

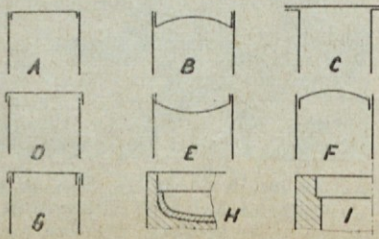
Odločite se za pot z nami, zadovoljni se boste vračali.

Odbor PD LITOSTROJ

našanjem lepila, s križnim brušenjem.

Pri lepljenju letev na podlogo postopamo preprosto tako, da letve vzdolžno zbrusimo, s čimer dosežemo primerno hrapavost v mejah od 5 do 15 mikronov, kar storimo tudi na površini izdelka, kamor želimo letve prilepiti, kar velja za razna vodila in slično. Pripravimo lepilo na bazi epoksinol in sicer dvokomponentno, katerega po razmaščenju vseh delov nanesemo samo na letve in jo nato enakomerno pritismo na osnovno površino izdelka. V slučaju, da nimamo dovolj moči, kar se rado zgodi pri večjih kosih, da bi pritiskali letvo na površino, kjer mora biti zlepljena, že prej pripravimo primerne uteži, katere enakomerno razporedimo na po-

vršino letve vzdolž lepilnega spoja. Včasih se lahko poslužimo posebnih vijčnih spon, ki morajo za take slučaje biti vedno pri roki, kajti lepilna rega med letvo in osnovno površino mora biti čim manjša, normalno od 0,3 do 0,8 mm. (Dalje)

ZAHVALA

Ob nenadni in prezgodnji smrti mojega moža in očeta

IVANA OTRINA

se celotnemu kolektivu TZ »Litostroj« najiskrenejše zahvaljujem za denarno pomoč, izrečeno sožalje, poslovljni govor ob grobu ter godbi in številnemu spremstvu na njegovi zadnji poti.

Žena Francka s hčerko
Lidijo in sinom Janijem

Naše zdravje v letu 1972

V preteklem letu je v naši tovarni bilo zaposlenih 3192 delavcev. Poleg teh se je v obratno ambulantno Litostroj zatekalo še 145 zaposlenih v ICL in DR ter 339 učencev industrijske šole Litostroj. Iz tega sledi, da ambulantna skrbi za zdravje 3676 zavarovancev. AO Litostroj je v preteklem letu opravila 24534 pregledov, od teh pa 8261 prvih pregledov, kar pomeni, da je vsak zaposleni s šolarji vred, zbolel 2,28-krat. Glede na to, da nekateri ne zbolijo ali pa ne iščejo pomoči pri zdravniku, lahko vidimo, da so tisti, ki so prišli k zdravniku, zboleli 3 do 4-krat na leto.

Zaradi obolenj dihal je bilo 1823 bolnikov, kar pomeni, da je vsak drugi Litostrojčan zbolel na dihalih (nos, grlo, pljuča).

Zelo visoko število beremo pri nesrečah — kar 2482, med temi jih je bilo več kot polovico nesreč pri delu — 1248 primerov. To pomeni, da se je skoraj vsak tretji Litostrojčan ponesrečil pri delu. Ta podatek se razlikuje od podatka službe varstva pri delu — SVD, ki navaja v svojem poročilu 541 poškodb pri delu. To so poškodbe, zaradi katerih so delavci ostali doma, mi pa navajamo še poškodbe, ki niso zahtevale bolniškega staleža ali pa

zavarovanci niso hoteli biti v bolniškem staležu.

Kožnih obolenj je bilo kar 556, kar je le malo manj kot obolenj na prebavilih, ki jih je bilo 576. Poleg teh smo zdravili še 58 ran na želodcu ali dvanajsterniku. Tudi obolenj kosti, sklepov in mišic je bilo kar 611, od katerih smo poslali k specialistu 62 bolnikov, 8 bolnikov pa v bolnico. Precejšnje število je bilo obolenj, ki jih uvrščamo v skupino živčnih bolezni in bolezni čutil. Le-teh je bilo 726, vendar nam ta številka ne pove vsega. Če to razčlenimo, opazimo, da je bilo 72 bolnikov z išijasom, 144 bolnikov je imelo druga obolenja živčnega sistema, medtem ko je 278 pacientov zbolelo na očeh, 222 pa jih je bilo z obolenji ušes oziroma z gluhostjo.

Od 826 bolnikov je moralo oditi v bolnico kar 135 bolnikov, več kot sto jih je ostalo na zdravljenju v bolnici, 986 pa je odšlo na pregled k specialistu.

Poglejmo si tabelo o izgubljenih dnevih zaradi bolezni. Ti podatki zajemajo samo industrijo t. j. 3192 zavarovancev. Če bi vsi ti delali ves delovni dan, bi opravili 1080700 dni po 7 ur dnevno.

V Litostroju je bilo v lanskem letu zaposlenih poprečno 3192 delavcev, ki so bili takole porazdeljeni:

Samost. sekt.	1110 ali 35 %	od vseh zaposlenih
MO	588 ali 18,4 %	od vseh zaposlenih
PK	162 ali 5,1 %	od vseh zaposlenih
FI	963 ali 30,1 %	od vseh zaposlenih
PA	94 ali 2,8 %	od vseh zaposlenih
VET	275 ali 8,6 %	od vseh zaposlenih
Skupno	3192 ali 100 %	od vseh zaposlenih

Zaradi bolezni in poškodb je bilo izgubljenih 60353 delovnih dni in 6 ur ali 5,6 odstotkov vseh delov-

nih dni. Ta odstotek je enak odstotku iz leta 1965 in 1969, ostala leta je bil ta odstotek malo nižji:

OBRAT	ZAPOSLENI		IZGUBLJENI DNEVI	
	števílo	%	števílo	%
Sam. sekt.	1100	35 %	20164	33,3 %
MO	588	18,4 %	13443,3	22,4 %
PK	162	5,1 %	4032,1	6,7 %
FI	963	30,1 %	15477,2	25,6 %
PA	94	2,8 %	3416,5	5,7 %
VET	275	8,6 %	3820	6,8 %
Skupno	3192	100 %	60353,6	100 %

Ze površen pogled na tabelo nam pove, da so največ dni izgubili v MO in PK in to po 23 dni na zaposlenega. Kdor pozna delovne pogoje, bo takoj vedel, zakaj tako. Enake rezultate lahko vidimo tudi v republiškem in mestnem merilu. Natančnejša analiza nam pove, da gre ta izguba na račun poškodb pri delu in obolenj kosti, sklepov in mišic. V MO je bilo zaradi poškodb izven dela 2691 dni ali skupno 40,4 % od vseh izgubljenih dni v MO. Enako je bilo tudi v PK. Ugotovitev, da poškodbe pri delu in izven dela zavzemajo malo manj kot polovico vseh bolniških dni, poznamo že precej let, toda položaj se žal nič ne spremeni.

V vsej tovarni s samostojnimi sektorji vred je bilo zaradi poškodb izgubljenih 16029 dni ali 26,7 % od vseh 60353 bolniških dni. Številka je zelo visoka v primerjavi z izgubljenimi dnevi zaradi drugih obolenj. Samo obolenja dihal so povzročila izpad 8484 dni, kar je le malo več od 8425 dni zaradi poškodb pri delu. Na obolenja dihal ne moremo toliko vplivati kot na poškodbe. Tako imenovana višja sila le redkokdaj povzroči nesrečo. Pri vsaki nesreči je vedno odločujoči faktor človek, bodisi da hoče skrajšati čas dela z zanemarjanjem varnostnih ukrepov ali pa je malomaren pri vzdrževanju strojev, naprav ali priprav za delo. Precej izgubljenih delovnih dni gre tudi na račun obolenja kosti, sklepov in mišic.

Iz tabele je razvidno, katera obolenja povzročajo izgubo delovnih dni in slabijo odpornost in zdravje naših delavcev. Pri vsaki pomembnejši skupini bolezni je pripisano število, ki pove, kolikšen odstotek od vseh izgubljenih delovnih dni posameznega obrata pripada dotični skupini obolenj.

Moderen način življenja onemogoča našemu telesu, da bi bilo normalno obremenjeno, to se pravi, da bi vsi njegovi deli opravljali svoje naloge. Pri večini ljudi je obremenjen le posamezen del telesa, medtem ko ostali sploh niso obremenjeni. Poglejmo npr. livarja, ki včasih ure in ure čepi ali kleči v prisiljeni nenaravni legi. Njegova pljuča zajamejo pri vsakem vdihu največ pol litra zraka;

V sproščenem pogovoru med odmorom (J. Žlebnik)

kri se lenobno pretaka po ožilju. Na poti domov livar sedi in dremlje v avtobusu, doma pa ga čaka časopis, televizor, karte in podobno. Razumljivo je, da tak organizem zakrni, prav tako se tudi iztroši organizem delavca, ki po končanem delu gara na kmetiji ali pa »fuša« na svoje. Če hočemo, da bo naše zdravje trdnjše in da bomo čim manj bolehal, si utrujmo telo, tako da ga v prostem času obremenimo in to premišljeno enakomerno. To dosežemo z gibanjem v prosti naravi, točno določen čas, vsak dan. V nedeljo se podajmo v gore z nahrbtnikom na ramah. Preznajili se bomo, pljuča pa bomo prezračili do dna. S tem si ne bomo samo utrjevali zdravja, še več, s tem si bomo podaljšali življenje. Ob vsem tem ne smemo pozabiti na pravilno prehrano, ki je pri utrjevanju zdravja pomemben dejavnik. Hra-

na, ki ji primanjkuje vitaminov in mineralnih snovi, izčrpa naš organizem. Alkohol ne sme biti sredstvo, ki nam omogoča pozabiti tegobe tega sveta. Naši davni predniki so dobro vedeli, zakaj je dobra »božja kapljica«. Kot je zdravilo učinkovito le, če ga jemljemo po kapljicah, je tudi vino blagodat za telo, če ga nagremo po kosilu le kozarček. Precej obolenj gre na račun alkohola in to ne samo obolenj na prebavilih, ampak tudi obolenja dihal: kosti, sklepov, mišic in živčne bolezni. Alkohol uničuje organizem in ni ga hujšega smrada kot je smrad alkoholika.

Zgovorneje kot vse besede nam o izgubljenih dnevih ali bolje o bolniških dnevih govori tabela. Ta razmišljujočemu bralcu odkrije marsikaj, posebno še, če pozna delovne pogoje in socialni sestav v posameznih naših obratih.

SONCE JE...

(Iz poročila propagandista na občnem zboru PD)

Mar nismo planinci preveč zahtevni? Vabimo na pota, ki se dostikrat vijejo v višave strmo čez sklade ostrega kamenja, v vetru, dežju in mrazu in so strašno daleč od našega vsakdanjega ugodja, odličnih prometnih zvez, klimatskih naprav, samopostrežnih lokalov, televizije, toplih co-

pat... Kdo bi pustil vse to in odhajal v negotovost?

Verjemite mi, skoraj sem v zadregi za odgovor.

Pred dnevi sem bil na Gorenjskem — v tem prečudovitem paradizu naše domovine. Strmel sem v vrhove, ki jih je zdaj tega zdej onega obsijalo nagajivo sonce, in razmišljal o potih, ki sem jih opravil tam gori. Neverjetno, kako živ ostane v človeku spomin na nekatera doživljanja; kot da se je vse dogajalo včeraj!

Sem hodil tja gor zato, da bi se vračal šibkejši, sem vztrajal v dežju, da bi pozabil na sonce, lezel vkreber, ker ne bi hotel premagovati težav, ki se danes, jutri in do konca postavljajo pred človeka?

Ne, prijatelji! Na vse to sem bil pripravljen — toda hotel sem biti močnejši, vztrajnejši, odpornejši, bolj izurjen in posebej še: hotel sem biti pijan lepote ob njenem izviru.

Če sem z vsako od tistih poti bil bližje vsaj enemu teh ciljev, sem se vračal zadovoljen in srečen.

Prepričan sem, da tako tudi drugi, ki jih žene v gore. Ste brali, kaj se je pred dnevi primerilo na Voglu prof. Lipovšku? Vem, da bo kmalu opisal svoja doživljanja v celoti in to tako, kot zna samo on. Zakaj? Mar ne zato, da bi povedal, koliko bogatejši je v svojih izkušnjah, koliko srečnejši v srcu?

»Srečen ni, kdor srečo uživa sam«, je zapel goriški slavček. Je morda prav v tej misli osamljenega častilca planinskega raja tisti ključ, ki naj odpre vrata v boljši svet — svet brez pravičnih in krivičnih vojn, svet tovariških odnosov med ljudmi, človekove plemenitosti in dobrote, zakopane nekje v živčni poslovnosti asfaltne džungle, svet brez sovraštva in socialnega razlikovanja — če hočete?

Ne vem — v zadregi sem za odgovor, kot sem že dejal — toda čeprav bi mimo naštetih ciljev prav nič drugega ne bilo, bom trdno verjel, da ima pomen vabiti tudi v veter in dež, da je prav vzpenjati se tudi po strmih stozah, kajti »sonce je, ker ga slutimo, ker ga v globini duše čutimo!«

Prikaz bolniških dni v letu 1972

GRUPE OBOLJENJ	ENOTE S ŠTEV. ZAPOSL.	SAM. SEKT. 1110			MO 538			PK 162			FI 963			PA 94			VET 275			SKUPNO		
		ŠT.	DNEVI	%	ŠT.	DNEVI	%	ŠT.	DNEVI	%	ŠT.	DNEVI	%	ŠT.	DNEVI	%	ŠT.	DNEVI	%	ŠT.	DNEVI	%
1. Nalezljive bolezni		14	108		8	160		4	17		17	189,2		4	31,4		7	25		54	530,6	
2. Tuberkuloza		-	-		2	55		-	-		7	582		-	-		-	-		9	637	
3. Rakasta obolenja		4	191		-	-		-	-		-	-		-	-		-	-		4	191	
4. Ostale novotvorbe		2	15		3	45		1	8		2	315		1	98		-	-		9	471	
5. Endokrine bolezni		10	381,3		1	1		3	84,3		1	52		1	3		1	4		17	525,6	
6. Bolezni krvi		3	96		-	-		-	-		1	9		-	-		-	-		4	105	
7. Duševne bolezni		19	689		29	510,4		3	108		21	813		6	128,5		4	32		92	2281,2	
8. Bolezni živčevja, čut.		49	1263,3	6	73	1463,6	10	18	356	8,8	75	1019	6,6	4	144		6	219		225	4465,2	7,4
9. Revmat.obol.srca		2	134,5		3	174		-	-		2	68		1	33		-	-		8	380,1	
10. Ost.obol.ožilja		31	771,3		18	293		8	48		23	733		11	597	17	9	357,6	9	100	2800,2	4,7
11. Obolenja dihal		271	2614,5	13	181	1725,4	13	81	587	15	294	2282	15	54	497,1	15	86	778,1	20	967	8484,4	14
12. Influenca		127	733		54	378		27	250		113	843		25	195		22	144		373	2543	
13. Obolenja prebavil		82	821,3		87	714,6	5,3	30	222	5,5	110	778	5	22	141		18	95		349	2772,2	
14. Rana na žel., dvanajst.		10	194		13	209,1	1,5	1	5		14	200		3	31		2	16		43	655,1	
15. Obolenja sečil		61	1802,1	9	20	167		11	219,4		22	368,4		5	44		11	422,5		130	3024	5
16. Komplikacije noseč.		1	15		-	-		-	-		1	7		1	12		1	6		4	40	
17. Splav		20	348,1		1	19		-	-		-	-		2	16		-	-		23	383,1	
18. Porod, dojnina		41	4485,2		3	190,5		-	-		3	337,1		2	361,2		1	161,6		50	5536,3	
19. Bolezni kože, podkož.		35	370,1		51	341		16	127		47	336		10	89		11	88		170	1351,1	
20. Obolenja gibal		80	1225,6	6	106	1309,2	10	27	238	7	95	909,5	6	21	204	6	25	498,6	13	354	4385,5	7,2
21. Ostalo		19	574,6		5	52		7	10		25	227		2	14		5	72		63	949,6	
22. Nezgode pri delu		44	1018,3	5	211	2727,3	20	68	809,1	20	243	3127,4	20	13	376,1	11	44	367	10	623	8443	14
23. Nezgode izven dela		104	1288,2	6	221	2691,1	20	96	674	22	203	2001,3	13	30	329	9,6	50	482,4	13	704	7649,1	
24. Nega, spremstvo itd.		198	1022,5	5	66	216,1		26	69		112	279,4		26	111,3		21	50		449	1748,6	
S K U P N O		1227	20164	33	1156	13443,3	22	427	4032,1	7	1436	15477,2	26	244	3416,5	6	323	3620	6	4814	60.353,6	5,6

ZA RAZVEDRILLO

NAJ, NAJ, NAJ...

Največje število, napisano samo s tremi števkami, je 999. Če bi dali to število še na deveto potenco, bi morali pri tem uporabiti 396 milijonov števk.

Najstarejša univerza na svetu je v Bologni. Ustanovili so jo leta 1119.

Največkrat predvajano gledališko delo je »Charleyeva tetka«.

Največje gledališče na svetu je Koloseum. Zgradili so ga v Rimu leta 80 p. n. š. Prostora je bilo za 50.000 gledalcev.

Največji kip na svetu je 54 metrov velik Budha. Stoji v Barmianu v Afganistanu, največja slika pa Tintorettova »Raj«. Dolga je 22 metrov in visoka 7 metrov. Slikar jo je dokončal leta 1588, shranjena pa je v muzeju v doževi palači v Benetkah.

Največja palača na svetu je Escorial v Španiji. To je grobnica Karla petega, meri 206×161 metrov. Zgradili so jo v 16. stoletju. Palača ima 3000 stolpičev in 6000 oken.

Največje orgle na svetu imajo v Atlantic Cityju. Izdelali so jih leta 1930. Imajo sedem manualov, 455 registrov in 33.112 piščali, od katerih so najmanjše velike 6 cm, največje pa 19,5 m.

Najdaljša opera je »Parsifal« skladatelja Richarda Wagnerja. Predvajanje traja več kot pet ur.

Najmanjši klavir na svetu znamenite Steinway je velik za dve vzgalični škatlici.

ODŠLA STA V ZASLUŽENI POKOJ

Konec leta 1972 je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec — obratovodja v čistilnici livarne sive litine — Josip Pregarc. V Litostroju se je zaposlil 8. 4. 1953. (Vera Peterka).

Konec decembra je odšel v pokoj Jože Zorec, žerjavovodja v livarni jeklene litine. V Litostroj je prišel ob rojstvu podjetja — 13. marca 1947

Obema upokojencema želimo še veliko zadovoljnih in mirnih let v zasluženem pokoju

Casopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Uredja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-021 (h. c.) int. 246 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru